

A MAGYAR KEGYES-TANITÓREND
KECSKEMÉTI
RÓM. KATH. GIMNÁZIUMÁNAK
ÉRTESITŐJE

AZ 1927—1928. ISKOLAI ÉVRŐL.

ÖSSZEÁLLITOTTA:
CSÓSZ LÁSZLÓ
H. IGAZGATÓ.

NIKLOS JÁNOS

A MAGYAR KEGYES-TANITÓREND
KECSKEMÉTI
RÓM. KATH. GIMNÁZIUMÁNAK
ÉRTESITŐJE

AZ 1927-1928. ISKOLAI ÉVRŐL.

ÖSSZEÁLLITOTTA :
CSÓSZ LÁSZLÓ
H. IGAZGATÓ.

NIKLOS JÁNOS

1874 – 1928.

Március 6-án reggel az iskolába siető diáksereg nem sejtette, hogy az intézet kapujában — szokott őrhelyén — igazgatóját már nem találja. A templomba betérők azonban láthatták, hogy rendtársai megrendült arccal feketében mondják a szentmi-ét.

Váratlanul bekövetkezett halálának körülményeiben is van valami, ami jellemző volt egész egyéniségére. Mielőtt ereje végleg elhagyta volna, agóniája küszöbén, a költöző lélek utolsó heroikus erőfeszítésével is a tett emberének mutatta magát. Felkereste egyik rendtársát s a haldoklók szentségének feladását kérte. Akik közelebbről ismerték, természetesnek találták az önfegyelmezésre irányuló állandó készségét, amely hanyatló erejével is életének stilszerű befejezést akar adni.

*Niklos János férjikora derekán, alkotó kedvének delelőjén, egészségének látszólagos teljében vált meg tőlünk. Mint pedagógus szigorúságát önfegyelmezéssel mérsékelle s az acélkeménységű s rendíthetetlenül igazságos tanár s a pater parvulorum szubjektív harcában szívének jósága került felülre. Zárkózottságra hajlamos egyénisége is sokszor azt sejtette, hogy harmóniáját nehéz belső küzdelmek árán szerezte meg. Mert bölcs és tapintatos vezetője volt tanártársainak Alapító Szentatyánk szelleme és utasítása szerint: *meminerit auctoritatem prudentia et discretionem coniungere . . .*, tiszteletet parancsoló, keményveretű megjelenése atyai jósággal párosult tanítványaital s növendékeivel szemben való bánásmódjában: *sciat suo loco et tempore severitatem cum benignitate miscere.**

Mint nevelő jámborságra, a pietas et scientia kalazanciusi szintézisére nevelte fiait. A pontosság, a világos okfejtés jellemezte a magyarázatban: közvetlen, magát megértetni tudó mester volt az előadásban. Matematika óráin már korán logikus gondolkodásra szoktatta tanítványait.

A köznek volt szerény harcosa, de a közéletben való szereplést nem tekintette sajátos hivatásának. A piarista iskolának volt fáradhatatlan munkása s ennek mintaszerű vezetésében, pontos munkarendjének megteremtésében, belső berendezésének gazdagításában, fegyelmi s tanulmányi életének minél tökéletesebb fokban való kiépítésében találta meg lelke legönzettebb ambícióját. Ezenkívül nem keresett ő semmit. A kalazanciusi eszmények vonzását az iskola falain belül érezte s a rábizott fiak lelkében látta az evangéliumi elrejtett kincset.

Ezt a kincset ásta egyszerű paplanári életének három évtizedre terjedő útjain. Budapest, Debrecen, Veszprém, Szeged és a mai határokon túl Nagykároly és Rózsahegy ennek a piarista kincskeresésnek újelzői. Mikor 1923-ban intézetünk igazgatójává lett, városunkban már nyolc évi tanári munkásságára tekintett vissza. Alig öt esztendő igazgatói pályáján maradandó emléket emelt a Piarista Diákszövetség megalkotásával és sokat gondolkodott, tervezgetett a felépítendő gimnázium létesítésén. Az Úristen elhívó szava megtagadta tőle, hogy munkája eredményét láthassa, de aki a koporsójához sereglő tanítványok százait látta, megnyugodott, hisz tulajdonképeni művét bennük már befejezte. S ha a temetésen megnyilvánuló részvét a nemzetnek tett szolgálatainak mértéke lehet, akkor az Úristentől rábizott ügyet, a sacra res puer-t hűségesen szolgálta. Ezért minden múltó intézménynél maradandóbb emléket emelt magának. Haló-porában is megnyugtaltjuk, hogy a lelkek nagy végső leleplezésén meglátja, hogy mennyi lelket épített az Úristen számára.

Addig is nyugodjék békében !

Prohászka.

1. A magyar Sion Mózese.

Egyik szellemes publicistánk korunk lelki fejlődésével foglalkozva összeállítja, hogy kik ma a legnépszerűbb emberek. A sort kezdik a tudósok, írók, művészek: övék az akadémiák, felolvasótermek és múzeumok kicsiny, de válogatott közönsége; népszerűbbek a politika és államkormányzás Mussolini-féle típusai; világrészeket tart izgalomban a leghírhedtebb gonosztevők sorsa; egész világ beszél a starokról; de igazi világhisztertiát váltanak ki az atléták és rekord-sofförök.

A sor igaz, de mert egy kórtünet megállapítására készült, van benne valami megalázó. A Keyserling ma uralkodó „sofför-típus“-ának homlokán az „embermértlenség sugára“ kialvó fényben van. Népszerűsége csak divat, a divat pedig könnyen detronizálja királyait. A népszerűség elve efemer szempont szögéből nézi az emberiséget. A köztereket keresi fel, hol nagy a zaj, mint a verebektől megszállt ligetben. Bezzeg elnémúl a bokrok alja, mikor megjelenik fölöttük a sas; mert a sasoknak és a királyoknak tisztelet jár. Azonban kevés sas van a természetben és kevés király az emberek közt; bizonyára kevesebb, mint ahány motoros favorit körülöttünk száguldozik.

Ezért az igazság követel egy másik kérdést is, mely emberibb szempontból közelíti meg a társadalom lelkét: ki érdekli legmélyebben az embereket? Hiszen minden dekadencia mellett is megmarad az emberi lélek szentélyében az isteni szikra, melyből egyszer előtör az „Éden egy késő sugára“. A mai társadalom szíve is tud a divatos lelkesedés futótűzénél mélyebben lobbogtatni; mert ugyanaz a tömeg, mely az emberi szellem és képesség képviselőit oly furesa glédába állította, ott volt Prohászka temetésén is, és nemcsak utcai látványosság kedvéért. Illetődött arra kifejezte, hogy most olyasvalaki vonul el előtte, akihez hasonlót nem foglalkoztatnak a hírlapjai felfedezni. A földetlen fejek legemberibb tisztelgésében benne volt az atyjavesztett fiú bánata. Az ember — a hálátlanságon kívül — kétféleképp szokott fizetni jötevőinek. Akik tudományát, ezt az igazi emberi művet építik, azoknak Nobel-díjakat és koszorúkat nyújt, de keblére és sírjára csak annak borul, aki a lelkét szerette. Örök emberi igazság, hogy a legmélyebb érdeklődés a léleknek szól. Ezt bizonyította Magyarország népe Prohászka sírjánál.

Prohászkaiban Magyarország lelkiatyját vesztette. Elvesztette azt a férfit, aki a századfordulóban kilép az imádság magányából, mint az Ószövetség prófétái és lejön a magyar társadalomba. Arcán látszik, hogy a Sionról jön és Istennel beszélt. Látja a századforduló sötét esillagát, a hitetlenséget, mely örökségkép készül átszállni a következőre. Másfél szá-

zadja kelt föl ez a fekete esillag a felvilágosodás kezdődő estjében, de mintha ottfelejtették volna, sőt újabb sötét sugarakat szőtt bele a magyar égbe.

A magyar Sion Mózesese nem hoz kötáblákat és haragot a szemében, mert ez nem az Újszövetség stílusa. Önhitt, merész, kiméltetlen arcokkal áll szemben, kik nem fogadják be a kemény igét. Ez a nép régóta nem hiszi, hogy a hitigazságok az élet igéi, s a szikrázó szemekre csak grimasszal felelne. Ez az evangéliumi bozót, hová hiába esik a jó mag: a kételkedés tövisén fönnakad, vagy a gyávaság leplező árnyékában elsorvad. Elrontott, ferdegondolkodású agyvelökhöz, eltépteltségű emberekhez emberi nyelven kell szólni. És szólni kezdett hozzájuk emberi nyelven: örölkük. S a szent igéktől mit sem váró emberek felfigyelnek: íme egy pap, aki nem egy szentírási idézetnek magyarázatát beszéli el fejünk felett, hanem a mi szívünkbe néz és ott keresi a témát! Az az ember, aki most ott fönn áll, a mi részvevő embertársunk, ki érzi a mi fájdalomunkat: hogy nekünk valami hiányzik, hogy mi reménytelen kimeskeresők vagyunk. — És észre sem veszik, hogy Prohászka már nem az ő mindennapi fájdalomukról beszél. Homlokán kigyúl a soha el nem száradó kenet fénye és ragadja őket ellenállhatatlanul a hit, az evangélium jó földje, az Isten országa és az ő szeretett Jézus Krisztusa felé. A Szentlélek fuvallata suhan a fejek fölött és érinti a szíveket. Nincs már bozót és útszéli tövis, hol vagy megfullad a mag, vagy a leplezett vallásosság dugdosott pincenövénye lesz. Új életkedv tüze csillog a Prohászka konferenciáiról távozók szemében. — Mindig az emberek ajtaján nyitott szívünk titkos bánataira, s mikor távozott, tárva hagyta maga után az Isten országa felé a kaput, hol maga járt előttünk.

Jó vezető volt. Ismerte a lelkivilág rengetegét. Bejárta a saját lelkének szakadékait és Dante részvétével nézte idegen lelkek poklát. Látott örvényt eleget; kutatta a bennünk végbemenő „fénylések és elsötétülések” titkát, a „belső életjárás finom ösvényeit” s mindenütt ott találta az Istent. Ő, kiben az Isten úgy lakott, mint egyikünkben sem, tudta, hogy a modern embert minden széthullás dacára „istenéhség” gyötri. Ezt az éhséget jött kielégíteni. Igeosztogató és lélekgyarapító munkájában Mestere isteni stílusára ismerünk. Nem is korának, hanem 2000 éves Egyházának volt hajtása ez a borókák közt nőtt sudár pálma, mely a meg nem felelő környezetben termette az „istenközelség trópusi világának” gyümölcseit.

Igy áll Ő előttünk és még most halála után is mellettünk. Őt csak egyszer is hallani felejtethetetlen élmény volt. Ha felütöm valahol Prohászkat, az első szavak után személyes jelenlétét érzem. Nekem azt mind az egyetemi templom szószékéről mondja. Hallom akcentusát, kísérem szárnyaló mozdulatait, amint kilendülnek és keblére hullanak. Látom beszédes arcát (a születő gondolat ihlete rajta) s mindez segít a megértésben.

Prohászka nekünk fogalom, és neve talizmán, mely erőt ad. Egy tekin-

tet arcára rossz gondolatokat elűz. Azok közé tartozik, kiknek neve imádság közben jut eszünkbe.

Ez *nekiünk* Prohászka.

De elkövetkeznek generációk, melyek az apostoli ihlet magyar kiválasztottját csak a történelemből ismerik, fejedelmi alakját csak márványba faragva látják s élő szava helyett betűkre lesznek utalva.

Milyen ez az *örök* Prohászka?

Prohászka történeti nagyságának jegyci közül kettő ötlük már most is szemünkbe :

1. kivételes szerepe a magyar lélek fejlődéstörténetében,
2. a prohászka szellem, mely arra hivatott, hogy mindig integráns része legyen a magyar lelkiségnek.

A következő lapok főleg ebből a két szempontból kívánnak Prohászkaival foglalkozni.

2. A diadalmas világnézet.

A XIX. századra az emberiség mindig büszke lesz, de Prohászka nélkül átka lett volna a magyar léleknek. Az emberi jogok nagyrabecsülése, világot hódító tudománya mellett századok munkái törpülnek el, de egy végzetes hibája van. A forradalmaktól fölszántott lelkekben az új szellem hatása alatt földi berendezkedés indul meg s a szálakat, melyeket Voltaire meglazított, de eltépni nem tudott, most az emberek maguk kezdik elvagdogni.

Ebben a században kerül az európai szellemmel elevebb kapcsolatba a magyar is. Az ósdi maradiság letörik s általánossá lesz az építési kedv. A szélfordulást és napkeltét először a költővilág érzi. A magyar romanticizmus reggeli hangulata ad először kedvet a magyarnak. A magyar romanticizmus reggelében minden harmatcsepp nemzeti színben játszik. Széchenyi gazdálkodni kezd az elhagyott parlagon, a 40-es évek pedig a szabadság mámorában úsznak. A gyümölcs a század második felében érik, de felüti fejét a féreg is. Nálunk is mutatkoznak a század hiányai. Romanticizmusunk hiánya, hogy a magyar multat az éltető katolicizmus nélkül támasztja fel. Nagy bajunk, hogy Széchenyinek nem akad társa, ki a lelki újjászületést sürgesse; és nagy baj, hogy épen a magyar szabadság megszületésénél kirántották alóla az egyetlen biztos alapot, az államalkotó katolicizmust. Így aztán Széchenyi gazdasági politikája gazdaggá tett bennünket, de a szabadságnak és egyenlőségnek igen veszedelmes fattyúhajtása támad a legrosszabbul értelmezett liberálizmusban, mely ellenszenvet ébresztett a régi iránt. S a régi ebben az időben a katolikus Egyházat jelentette.

A XIX. század embere ideálokat akart cserélni. Kutató szelleme sok kincset halmozott össze s tudománya erős hitet támasztott egy új földi

világ iránt. Uralkodó csillagzata a pozitív tudomány, ész és értés lett. S a tudósok nyomában csakhamar megjelennek a „korszellem prófétái“, kik hozzáfognak egy új világ megteremtéséhez. Jelszó az ember szabad fejlődése, és minden újabb vívmány fegyver kezükben a szabad fejlődés ellen-sége: az Egyház ellen. A lélek pedig sorvad és szakadoznak a másvilági kapcsolatok. Réveteg szemmel, idegenkedve néz ez az ember a csillagokon túlra, „mint Götz fiacskája, ki nem ismeri meg apját a sok tanulás miatt.“ Ez az ember még nagyobbnak érzi magát, mint a renaissance „félisten“-nemzedéke: az csak gőgös és pogány, de ezt a tudás atheistává teszi.

A Szentírás nekik nem Isten szava; s a helyett, hogy felütnék, filológiai viták folynak, hogy a kézikönyvek a Szentírás első kéziratait a Vergilius-kódexek előtt, vagy után említsék. Még a mi Péterfynket is megérinti ez a szellem, s mikor meghallja, hogy Rómában Szent Tamásnak új kiadása készül, szinte sajnálja a kítünő papírost. S Riedl Frigyes, ki megvallja, hogy katolikus, mikor Pázmánynyal kapcsolatban a skolasztikáról szól, nem tud róla mást mondani, mint: óraszerkezet, mely jár, de nem mutat semmit, nem érezné hiányát az emberi kultúra. Így még a legjózanabb fők is! De az ember nem tagadhatta meg önmagát. Csakhamar jelentkezik a esömör. A rohamosan fejlődő tudományosság mellett a lélek csak tengődik, mint a pázsit, melyre követ hengerítettek; és hiába faragták ki abból a kultúra istenasszony szobrát, csak kő maradt az a fünek, mely napot kíván. A betegség jelei mutatkoznak a társadalmon. És ekkor a próféták tudós professzorokká vedlenek át és megjelennek a modern ember betegágyánál. Jön Wagner és azt mondja: hitre van szüksége a modern embernek, legyen hite a *művészet!* Beront a krisztusromboló Nietzsche és azt mondja, higgyen önmagában: legyen *Übermensch*. Jön az álmodozó Schopenhauer, megáll hátul a sötét Ibsen s megérkezik ide Tolsztoj. Muzsikruhájából árad az orosz puszták köde; és profétizálni kezd a kultúra átkos voltáról.

De ezek a próféták betegek. A maguk mérgét oltogatják a beteg szívébe, agyába; s disputába kezdenek a szenvedő ágya körül.

Ennél a betegágyánál ismeri meg a modern embert a mi Prohászkank. Nem disputál, hanem ráborul, mint a próféta a beteg gyermekre és lelket lehel bele. És azt mondja: Filozófok, mit spekuláltok? Egy kell a betegnek: élet! Életet adjatok neki!

A ti ideáljaitokon a halál jegye van. Ti büszkék vagytok a művészetre. Várjátok tőle, hogy sebeket gyógyítson és lelketeket emelje. Nézzétek Ibsent, mily nehéz problémákon véreznek el hősei, s mily szomorúan vonulnak le a szinpadról! Ez a ti életetek! Mert vallás nélkül problémákat fölvetni tudtok, de megoldani nem. Vallás nélkül az irodalom az érzékiség „kovácműhelye lesz, hol minden szurtos inas és legény nyaggatja az ösztönfujtatót.“ Íróitok ma „szerelemben utaznak.“ Halljátok Manzont? Ünnepelesen kijelenti, hogy jobb volna, ha az írók a könyörület, bocsánatadás,

gyöngédség, felebaráti szeretet, önfeláldozás, hűség erényeire hangolnak a lelket, mint a szerelemre, mert abból szent meggyőződése szerint ezerszer több van a világon, mint kell. Ő írja a *Jegyeseket*, mit az öreg Goethe mindig tisztelettel vett kezébe, mert a műélvezeten kívül, jó gondolatokhoz segítette. Ti pedig áttelepítetek az irodalomba a Venus-hegy lakóit és Kirke disznait; és meglazítjátok az állatember szívében a tölgyfakérget: a szent fegyelmet.

Nem boldogít a merő tudományosság sem. A természettudomány „a földön jár, tovább nem mehet, többet nem mondhat.“ Földízű marad akkor is, ha megszámlálja a világmindenség atomjait. Brutalitásunkat akarja igazolni s letörli homlokunkról az emberméltóság sugarát. És ami a legszomorúbb: ez a világnézet a világvégre mutat; refrainje: finis; napja az északi fény, mely hideg pompában és halotti csendben ragyog a jéghegyek mögött. Ennek a világnézetnek végső célja a halál megállapítása. A jégtakaró lecsúszik a pólusok válláról a trópusokra, a haldokló király hermelinjébe burkolózik és megszűnik az élet. Kifűjják a gyertyát és sötétben maradunk.

Nem pótolja a vallást a filozófia sem. A filozófiában emelkedik az emberi szellem a legmagasabbra, de korlátaiból kitörni nem tud. Tündérpalotát épít szellemiségének, mely áll, míg valaki észre nem vesz egy végzetes hibát az alapban, és halomra dönti az egészet. A filozófia története egy mauzoleum, hová minden század elhozza a halottjait, az ember pedig leül a templom lépcsőjére és eljátszogat a holtak emlékeivel.

Az új ideálok tehát nem segítenek, de nincs is szükség új ideálokra; az egyik főgondolata Prohászkanak.

A kultúra más környezetbe állít, de nem változtat az élet lényegén. Villanyvilágítás mellett sem nélkülözheti lelkünk azokat az igéket, melyek a katakombák olajmécsesei mellett elhangzottak. Ezeket nem lehet tőlünk elvenni s művészettel, öncélú tudománnyal vagy filozófiával pótolni. Lehet, hogy a megszokottság a régi ideálokat rozsdafolttal vonja be, de ez nem jelenti azt, hogy hasznavehetetlenek. Kiüt a rozsdá a damaszkuszi pengén is, de nem dobják el. „Ezt tűzbe, azokat a modern gondolkodás áramába kell dugni“ és új fényt kapnak.

A századforduló prófétái a modern embernek új ideálokat keresnek, Prohászka pedig az örök ideálokat fejezi ki modern stílusban. Új esiszólást ad az örök szent igéknek, mint egy megunt Kohinoor gyémántnak. A kö ugyanaz, de a ragyogás pompásabbnak tetszik. A kereszténység nem a múlté; és a legmodernebb ember is lehet mélyen keresztény. Minden ember élni akar, azok a világnézetek pedig, melyeknek khaoszában áll a mai ember, a halálról beszélnek. A halált csak egy győzi le, az a diadalmas világnézet, mely már itt a földön egy örök világrendbe kapcsolja be az embert. Egy erkölcsi világ gyökérszáalai nyúlnak belénk. Ideleonn összedőlhet minden, ez az isteni világrend akkor is biztosabban áll, mint Ptole-

maios kristályszférái. A világnézetek tengeréből mint izzó nap emelkedik ki ez a Prohászka-féle idealizmus; s az evangéliumi élet, a szent élet új beállításával a hitigazságokban újra az élet igéit ismeri fel a modern ember.

3. Konvertita nemzedék.

Prohászka vonzó szépségében mutatja be a keresztény világnézetet, de azt akarja, hogy ezt a modern ember önként válassza. Nem bocsátkozik vele vitába, nem lép fel Pázmány nehéz fegyverzetében; hiszen neki nem elszakadtakat kell visszahoznia, hanem kihűlt kedélyeket felmelegítenie. A heretikusban a hit szenvedély, Prohászka embere pedig a hideg gőg betege. Itt lelki vezetőre van szükség, nem vitatkozóra. Prohászkaiban mindig élt az az apostoli optimizmus, hogy a lelkiesség isteni szikrája soha ki nem alszik az emberben. Tehát ezt kell fellobbantani, hogy a kegyelem munkája meginduljon a lélekben.

Részvétellel látja, hogy a tudományára és művészetére annyira büszke ember arca elborul, mikor a halálra gondol. Mert az a világnézet, melynek gyökerei a földből táplálkoznak, minden szinpompája és gazdagsága mellett sem teljesíti az ember leghőbb vágyát: nem ad halhatatlanságot.

Ennek a felfogásnak teremtéstörténete az elmúlás dala:

Az ember feljő, lelke fényfolyam,
A nagy mindenség benne tükrözik.
Megmondhatatlan kéjjel föltekint,
Merőn megbámúl földet és eget;
De ifjúsága gyorsan elmúlik,
Erőtlen, aggott egy-két nyár után,
S már nincs, mint nem volt, mint a légy fia.
Kiírthatatlan vággyal, amíg él,
Túr és tünődik, tudni, tenni tör;
Halandó kézzel halhatatlanul
Vél munkálkodni és mikor kidőlt is,
Még a hiúság műve van porán,
Még kőhegyek ragyognak sírjain,
Ezer jelekkel tarkán s fényesen
Az ész az erőnek rakván oszlopot.
De hol lesz a kő, jel s az oszlopok
Ha nem lesz föld s a tenger eltűnik?
Fáradtan ösvényikből a napok
Egymásba hullva, összeomlanak;
A Mind enyész és végső romjain
A szép világ borzongva hamvad el;
És ahol kezdve volt, ott vége lesz:
Sötét és semmi lesznek: én leszek,
Kietlen csendes, lény nem lakta Éj.

(Vörösmarty: Csongor és Tünde.)

Tehát az az ember, aki oly műveket alkot, mint a Sixtina Madonnája, a kölni dóm, Tannhäuser, Divina Commedia, Faust, Vörösmarty lírája, csak annyi, mint a „légy fia“! Egyforma sorsra jut az állattal, melyet problémák nem gyötörtek s ösztöne a tó vizénél tovább nem hajtott! — Ennek a sötét gondolatnak ellentmond szívünk és eszünk. Az ember halhatatlanságra vágyik, de nem a faj, hanem az egyén halhatatlanságára. Ez építetteti a piramisokat, erről énekel a költő, mikor a „monumentum aere perennius“-t emlegeti; ennek reményében búcsúznak a haldoklók az élőkől. „Minden, ami itt szép, igaz és jó, egy elfojtott életnek várakozási stádiuma. Egész földi életünk a várakozás jegyében áll. Mindenütt készülődés folyik s ahova pihenni leszállnál, onnan föltrebbentenek.“ Az ember előbb-utóbb „a földi boldogság ligeteiben nem paradicsommadárnak, hanem költöző fecskének bizonyul“; úgy érzi magát, mint a madár, mely süllyedő szigetre száll le s most sóvár szemekkel néz szilárd pont felé. „Minden, ami itt körülöttünk van, nem arra való, hogy ide kössön, hanem hogy vágyat ébresszen bennem egy mérhetetlen világ iránt“, melynek ez csak halvány visszfénye. A természet, művészet, tudomány, technika ki nem elégíti a lelket, hanem az Isten felé mutat, „csupa útjelző tábla, mely azt hirdeti, hogy egy jóélet-lávolságra van a haza, a község, ahová a lélek való.“ Ez a lélek természetes szava, mely jobban kielégít, mint „a végleges sötétség semmiségébe mészázó tekintet.“ Mi túlsó partot, zöld pálmás ligetet keresünk; s ez a szebb világ ép oly erővel vonz, mint édes anyánk muskátlis ablakai. Ebben a gondolatban érezzük nemesi származásunkat; hogy mi „hegyi lakók“ vagyunk s itt nem vagyunk „otthon“ akkor sem, „ha a földön mindenütt csalogányliget bokrosodnék.“ Ezt sugallja fü, fa, virág, ez a sóvárgás szól Beethoven szimfóniáiban s szívünk őszintén meghallgatott vágyaiban. Ha ez csupán álom, akkor elkívánczolásunk, istenéhségünk, reményeink csak „lenyelt gyémántok, melyek szétszelik porhüvelyünket.“

Ilyen gondolatsoron vezet végig Prohászka s a modern ember ámulva veszi észre, hogy lelke liberális-racionalista átfestésén átüt az elfeledett Krisztus-arc, az *amima naturaliter Christiana*. Az első pillanatra megdöbben, mint az *Álomország* utasai az Aja-Sofia kupolája alatt, mikor meglátják a mohamedán arabeszk alatt az ősi beégetett töviskoronás Krisztus-arc körvonalait. Kezdetben kellemetlen érzéssel állapítja meg, hogy ez a „szomorú, világtalan arc minden felett győzedelmeskedik.“ De aztán megindul feléje, mert belátja, hogy problémáinak örök megoldása csak *Öbenne* van. A kultúra csak eszköz az ember kezében, nem cél; szolgál, tehát úr nem lehet. Kutató szelleme nem boldogul, ha a napon kívül keresi a világító forrást. De különben is, mi lesz a sorsa azoknak, kik Krisztussal szemben állanak? „Zeusz a múzeumba kerül, Afrodite a szemetesládába. Az élet is meghal, hiába cifrázzuk, aranyozzuk, az élvezeteink is halálszagúak. Hiába hencegünk pogány erőnkkel, mindig keresztül üt rajta a nagy fájdalom. És ha

nem is gondolunk rá; a túskekorona akkor is olt lappang a fejünk felett, érik, megnő, végül is úrrá lesz felettünk . . .“ Ezek egy demi-monde szavai, de elmondhatja más is. Ott van Ő lelkünkben: hol biztató tekintetével, hol löviskoronás szomorúságával találkozunk. Ragyogó arca áttüzel lelkünkön s átszővi sugaraival, mint a nap a sötét felhődrapériákat.

Ezek a belső megmozdulások fölverik a lélek esendjét s a „thyrzus és kereszt“ közt ingadozó ember gondolatai ott rajzanak Krisztus körül, mint megriadt galambsereg a templomtéren. Nyugtalan lelke már nem tud szabadulni a vonzástól, ledobja terhét, belép a templomba és az Eucharistia előtt mondja el imáját: „Ő Krisztus-arc! Homályban állunk; a sötétség végtelen perspektívái nyílnak körülöttünk. Mit nézzünk ki belőlük? A lét érthetlensége, a feleletek chaosza, a találgatások zürzavara ránk erőszakolja a kétséget; az pedig sötét éj! A foszforeszkáló intelligenciák képtelenek ezt az éjt megvilágosítani; lidéretűek ők; posványba visznek, vagy céltalan hajszába ingerelnek. Ez éjben légy te a mi víziónk, diésőséges és szép Krisztus! Halljuk a zürzavarnak éjében a küzdő, törtető géniuszok harci kiáltását; mely azt üvölti: keressük a jobbat! De mi azt feleljük: *éljen a legjobb* s leborulunk előtted s imádunk téged!“

4. Élő vizek forrása.

Prohászka elsősorban az apostolok utódának tekintette magát. Főműve, hogy egy generációt állandított a holtpontra s a megrekedt vizeknek útát nyitott a tenger felé. De mi mint ránkmaradt ereklyéket, nem kevésbé becsüljük ennek az apostoli munkának melléktermékeit: az ő írásait. Szent Pál apostoli levelei ezek a XX. századból keltezte.

Prohászka minden könyvének közös címe ez lehetne: Élő vizek forrása; előszava pedig: „Ez a könyv lelki-olvasmány. Él ugyan az irodalom eszközeivel, de nem irodalom a célja, hanem a lélek.“ Aki Prohászka munkáiban csak irodalmi művet vél kezébe venni, az körülszaladja a királyi várat, és nem néz be termeibe, kincstárába, nem gyönyörködik a perspektívákban, melyet tornyai kínálnak. „Aki átfut a könyvön, azon átfut a könyv is, elhagyják egymást, mint a szembeszaladó gyermekek.“ Aki a lelki olvasmányban irodalmi élvezetre vágyik, „üres diók“ maradnak kezében, viszont a „legbelsejéig nyitott lélek a legegyszerűbb szóból is „isteni tudományt szívhat magába.“

Prohászka olvasva az első sorok után kiáltjuk a Széchenyit elemző Keménnyel: Numen adest! „Láthatatlan szemek néznek szívünk redői közé“ s kényszerítenek őszinte vallomástételre. A mindent kritizáló és a maga araszos méreteihez lerántó újságolvasó ember most „erős markolást“ érez. erős szárnyesapások emelik ki saját okossága kicsinyes fészkeből és kényszerítik, hogy kilépjen egy nyomot tapodó gondolatainak szűk köréből. Végtelen perspektívák tornácaiban találja magát, honnan szabad tekintet kínál-

kozik a „mindenség párkányáig“. A csillagvilág miriádjairól lehull a kék fátyol-lepel s e riadó világ fölött árasztja fényét az „örök Szeretet“ napja. Nem filiszterléleknek való látvány! Ezek be is csukják az első sorok után és visszatérnek a reggeli lapjukhoz.

Aki „kitárt kebellet“ fogadja e sugárözönt, királyi élvezetben van része. Először megkapja az író eredetisége: a tudás, költészet, fantázia, filozófia, finom ész sajátos játéka, mely szemügyre vesz ásványt, növényt, harmatcseppet a virágkehelyben és kavicsokat a patak partján, megcsodálja a nap búcsúzkodásának fejedelmi pompáját a párkányi hegyek mögött: és az est lélekébresztő csendjében várja a belső világ választát. „Aranyos szálak rezdülnek meg a gondolkodó lélekben, mint az őszi napsugárban szoktak kifényesedni a pókhálószalak s valamint ezeket kinyújtja az őszi fuvalom, úgy húzódnak azok is túlvilági magasságokba. Az emberi szellem maga az az aranyos szálú pók, mely amerre jár, mindenütt beleköt a földbe, hogy áthúzza fonalát az égbe, beleköt virágba, faágba, bogárba, beleköt sziklába, esontba, kövületbe s mialatt húzza a szálát, fölér vele a metafizikai gondolatok magaslataira s a szálnak másik végét azokba akasztja bele.“

A tárgyak e „felső“ megvilágításban sajátos reflexet kapnak és hívnak közelebb. Egy nagy szellem agyán keresztül nézzük a világot s ámulunk a legközönségesebb életjelenségek tartalom-gazdagságán. Most értjük, hogy a világ mértéke a lélek. A kakukfű, mely mellett elmegyünk, leveti fátyolát s többet mond, mint theologusok vaskos kötetei. *Élő vizek* partján jár Prohászka, hol a habok lágy zsolozsmája zsong s füzért gyűjt Neki a parli csigákból; ő pedig kagylót szed a fövényen és hallgatja a végtelenség morajlását, aztán távoli hegyek kékje hívja a magasba s mikor a tölgyerdő smaragd mozaikján táncoló napsugár játékát figyel, akkor is Rá gondol és sóhaja száll Feléje, mire a választ suttogva hozza a szellő az erdő mélyéből.

Ez az előadásmód „a lélek belső életjárásának finom ösvényeire“ tereli a figyelmet és arra kényszerít, hogy az „olvasottakkal tüstént szembesítsük cselekedeteinket, sőt egész karakterünket.“ Az író ott áll mellettünk és figyelí arcvonásainkat, megállít, megérint, emlékeztet életünk titkos perceire, rámutat lelkünk rozsdafoltjaira, rejtegetett zugok sűrűjét megzörgeti, megforgatja a tavalyi avart, bejárja az érzés és gondolatvilág labirintusának egymásba torkolló folyosóit és ablakot tár füledt szobákon.

Néha ízről-ízre haladva, „ássa meg a szavak mélyét, másszor meg víziók és analógiák rakétáján röppen gondolkodásmódja történelmen és világokon keresztül. Ilyenkor még a legelvontabb fogalomvilág ábrázolásában is harmatos képek villannak fel előttünk, melyekben az élet eleven-sége lüktet. — Ime egy mesteri vázlatgyűjtemény az *Élő vizek* tájairól: „Mennyi szeretet ömlik el a tavaszon, mikor a tél merevsége lazul, ébrednek a természet titokzatos erői s mindenütt új élet fakad. Mikor a dombok bársonyos szépségbe öltöznek s az ifjú gyepek, az erdő májusi zöldje

mint fejedelmi palást borul a hegyek vállaira. Vagy mikor az Úr a földéken esőt hullatva, áldva jár. Mikor csíráztatja a vetést, ezt az évente visszatérő csodálatos kenyérmegújulást. Mennyi szeretetről beszél az este, az alkonyi harmat, melyben éjszaka fürdik a rét és az erdő. És az újranyíló reggel, a fák és bokrok csillámló harmata, az ezernyi finom pókhálószerűség, mely ezüstözve veri széjjel a napsugarat. És a hanyatló fénykorong a csendes órán, mikor hatalmas szinkamrájából az ég alján hosszú sávokban kirakja a nap a bíboros, violás, tüzes, aranyos fátylószöveteket s a hullámló szintengeren a felhőpárkányok mögé hanyatlik a napnak forró ábrázata. Mennyi törtetés a füvek, a vetések növényében, a rügyek duzzadásában. Micsoda félelmetes erővel húzza fel a nap a bokros sűrűből az erdőnek törzsökös óriásait, hogy kinőjenek onnan és beleágazzanak az égnek kék teljességébe. Mennyi mozgás a szelek és viharok, a fellegek és esők járásában, e zivatarszárnyakon nyilsebesen utazó vitorlások vonulásában, a villámok vonaglásában, az ég méltóságos morájában, a záporok susogásában, a kavargó hópelyhek karácsonyi táncában.

Mennyi lendület a futó patakokban, az Alpok zuhatagaiban, a Niagara siketítő bugásában, félelmetes vízómladékaiban, a Nilus árjának szélesritmusú lüktetésében. Mennyi a tengerek örök nyughatatlanságában, viharverte vízcsücsaiban, dübörgő mélységeiben! És a földnek, a csillagoknak szédítő forgolódásában, egymás köré hajított végnélküli kavargásában a mindenség határtalan párkányáig.“ (Élő vizek forrása, 31—32. l.)

Prohászka megteremt a lelkiélet költészetének stílusát. Micsoda útalt meg a magyar nyelv, míg Pázmánytól Prohászkaig jutott! Pázmány nyelve a „közügy hangos stílusa“; páncélban jár s ez a páncél megesisikordul néha nyelvének imádság-köntöse alatt is. Talán több az érce, mint az olaja. Berzsenyi szavai egy titáni méretű világ ablaknyílásai; „jégalpések“-re nyílnak, melyek körül az „aether Uránjai rendre keringenek.“ Vörösmarty nyelve pompázó, mint a keleti ruhák. Ez a nyelv ruhája az érzelmeknek. Mikor a költő homloka borong, ezek a pompás szavak mint fekete zászlók lengenek és halotti pompát adnak a fájdalomhoz, mikor derült a lelke menyasszonyi díszet öltözik és hullanak mint fehér mirtuskoszorúk. Prohászka szavai egy más világból gyűjtötték tartalmukat. Egyszer drágakövek, melyeken a gondolat tengelye jár, máskor meg arany és kristálykelyhek, melyekbe a lelkiélet hegyi borát szűrte: „élet-eszencia“, a természetfölötti valóság íze van beléjük sűrítve. Vannak aztán szavai, melyeken „átégnék a Krisztus-szemek sugarai“, olyanok ezek mint a vékony fátylak, melyeken „áttüzel ránk az imádat Krisztus-lélek.“ E szavakban oly közel jön hozzánk az „élet“, hogy „lehelletét érezzük“ és utána nyúlunk. Ilyenekre mondja Emerson: „Vágd meg a szót s véreznek, csupa véredény, oly elevenek!“

Ebből a hangból kevés van a magyar irodalomban; a lelki világnak erre a tájékára ritkán vetődött magyar költő. Járt itt a „lángoló, de tár-

gyat nem lelt indulatok“ költője, Kölcsey s a „báj fátyolába“ takarva hozott néhány drágakövet a magyar költészet kincsesházába. Szeretett bolyongani a partjain Vörösmarty is az alkony violás fényénél, mikor már „feketednek az ormok“ s „lassan zeng körül a fénylő világok ezrede“. Ilyenkor emelkedik lelke a Végtelen felé s „magas képzelmekekkel forog a nagy időben“. Kemény is elindítja hőseit ebbe a világba, de csak abba a tartományba jutnak el, ahol a démonok laknak. Petőfi pedig a legviharosabb tájain szedi tüzes pipacsait, melyek közé odatűzi a szeptembervég halvány színeit is.

Nem hiányzik a magyar irodalomból a „mélytengerek világa“, de Prohászkaig nem volt írónk, ki mindent „sub specie aeterni“ néz s tárgyaira az örök Világosság egy-egy sugarát ejti. Prohászka abban a világban érzi magát otthon, melynek csak partszegélyét járták meg költőink. Az ő lelkén nemcsak *tükröződik* Isten képe, hanem *meg is közelíti* valamiképp már itt a földön azt a *láthatatlant*. „A kedves természet mosolygó virányaíró, az élet tarka játéktereiről elverődik a kontempláció félelmes, isteni sivatagaiba, hol a természet csak kongó, visszhangzó, mély magányt talál sziklacsúcsokkal, melyek az égbe nyúlnak s mélységekkel, melyek más világok alagútjainak látszanak, de fölséges rideg magányban a lelken víziók tükröződnek, melyek édességeért elviselik a környező valóság fanyar vigasztalanságát“.

Ime egy dantei táj a másvilág előcsarnokaiból, melyben a misztikus lélek istentsejtő csendje ünnepel! Ezekben a víziókban „ránk száll a szférák félelmetes csendje, hol az örökkévalóság szárnyzuhogása sodorja a perenyi emberélték millióit“.

Így pótolja Prohászka a misztika elmaradt magyar irodalmát a XX. században! Ez a misztikus szemlélet besugározza egész világnézetét és kulcsot ad egyéniségéhez. Ebben együtt üdvözölhetjük a költőt, szónokot, filozófust, tudóst, nemzetnevelőt és a Lélektől vezetett váteszt. Ez az ég felé való orientáció kiemeli könyveit a sorból és el fogja juttatni későbbi generációk kezébe, mert az irodalmi izlések fölött elhaladva nemesen kielégíti és inspirálja az embernek egy mélyen gyökerező érzékét: a *metafizikai hajlamot*. A metafizikai hajlam nem az a keleties magyar álmodozás, melyet az akácfák árnyéka inspirál, hanem a belénk nyúló szellemi világ gyökereinek kivirágoztatása. Tapogatódzás a lét, az élet, a világ az ember, erkölcs végső forrása: az istenközelség világa felé. Ezt a vágyunkat még senki sem tudta úgy kielégíteni; mint Prohászka. Filozófusaink biztosabban járnak az ideák világában, költőink többet hoztak felszínre az emberi lélek titkaiból és homályos sejtelmeiből; árpádházi szentjeink égő szeretettel hervadtak el a mennyei jegyes keblén, de senki sem akadt, aki az emberi gondolatvilág határain túl is emelkedve több hirt hozott volna nekünk az istenközelség világából. Azokban a régiókban jár legszivesebben, ahol a gon-

dolat szárnya már a másvilág kárpitjait súrolja, s mikor lelke eltelik az istenközelség édességével, visszanéz a mi világunkra s a két világ együttlétele diadalmos érzéssel tölti el, melyre nincs szó a magyar nyelvben: ez az ő *világfölényessége*. De nem taszítja el magától a földet ekkor sem: „Olyan lények vagyunk, — mondja — akik a kozmosz mélységei és a hullámzó kalásztenger közt repülünk. Gondolataink a végtelenbe vesznek és kezünk a mező kalászaival játszik“. Akármilyen messze is jár a mindennapi gondolatoktól és gondoktól, nem téveszti szem elől a kalásztengert: *az életet*. Hiszen az élet az ő gondolatainak tengelye; az élet, mely megsejli a harmóniát a föld és az ég között: *a szent élet*. Ez a legzengőbb szava, melyet mindig meggesendít, mint egy szonáta témáját.

Prohászka világnézete *theocentrikus*. „Lelkünk minden moccanásán isteni szándékok csirait teszi munkálkodóvá s minden tettünket a természetfölötti légkörébe vonja. Minden szeretetünk, minden törekvésünk Krisztusé leszen, baráti, rokoni, szülői, hitvesi, gyermeki szeretetünk, szülőföld- és hazaszeretetünk *Krisztus lélekszíncibe* öltözik“. Ennek az életnek mintáját élte elénk, és az *Élő vizek forrásában* is ennek a természetrajzát hagyta ránk. Ez a könyv, mely nem *írva*, hanem *élve* van (Schütz), utolsó vallomása, önéletrajza és lelki tükre.

Az *Élő vizek forrása* a misztikus lélek földi révbe érkezése. Fölötte az „Isten lelke“ lebeg és „az ember nemismert világnak érezi nyomását“. Prohászka Istent itt már egész a „közelből“ hallja. Érzi, hogy szemei reá szegeződnek a „szavak fátyola“ mögül, s ott áll Ő mint a lélek jegyese „nézve az ablakon, nézdelve a rostélyon át“. E könyv szavaiból a kegyelmi élet melegsége árad. Itt valóban ki kell kelni magunkból, hogy a mi „fakó megértéseinket“ hátrahagyva a szavak mögött csak a krisztusi élményt keressük s rögtön tett értékű elhatározással fogadjuk. A Prohászka-féle olvasmány célja a tett. Tettekre kész olvasókat vár; az ő sorai csak a „cselekvés praeludiuma“, melynél a lélek „starthoz áll“. Aki csak olvas, megért és helyesel, az még nem Prohászka embere. Prohászka nem lelkes olvasókat, hanem cselekvő embereket vár. Az evangélium szelleme nem filozofálás vagy ellágyulás, hanem *élet*, és nem is csak életprogram, hanem a talentumokkal való elszámolás.

Ime a mi Prohászánk, kit a Gondviseléstől kaptunk, „hogy életünk legyen“! Itt járt közöttünk nem az apostolok ráruházott hatalmával, hanem érettünk lángoló szeretetével; rámutatott lelkünk nagy értékére; emberméltóságunkat megvédte akkor, mikor a tudomány összefogott, hogy brutalitásunkat igazolja; visszaadta a XX. század emberébe a gerincet: a hívő világnézetet; a megtérőket elvezette Krisztushoz, aki az Anyaszentegyház szentélyében trónol, és szót adott a szánkba: újra fogalmazta a régi igék értelmét; nemcsak megszerettette a lelkivilág szépségeit, hanem megtanított róla beszélni is.

5. A föld és ég szintézise.

Az agave száz évig gyűjti az olajat és a napsugár színeit, hogy egyetlen királyi virágát megteremje, aztán elpusztul. Prohászka a magyarságnak azon a fáján nőtt, mely csak egyszer virágzik. A lelkiség ilyen tropikus szépségű kivirágzása több, mint amennyit a magyar talajtól, temperamentumtól várhattunk volna: benne előleget is kaptunk, de több Prohászkat nem remélhetünk. Két örökséget hagyott ránk: egy remekbe élt életet és a „második Prohászka“-t — mint Schütz Antal nevezi Összegyűjtött Munkáit.

Mit fog kezdeni velük a magyarság? Egyik sem múzeumba való tárgy, mit néhanapján megnézünk és eldicsékszünk vele, hogy a miénk. Prohászka mindennapi használatra való.

Ezen a ponton a mai embernek némi nehézségei támadnak. Szerinte Prohászkat még olvasni is nehéz, hát még élni! A nehézségeket egyrészt magában érzi, másrészt a jövő kilátásai vetik eléje. E problémák három változatban fogalmazhatók meg:

1. Prohászka annyira bangsúlyozza a szellem uralmát az anyag fölött, amennyire az nem valósulhat meg.

2. Az előttünk kibontakozó új világ egyenesen Prohászka idealizmusa ellen indul.

3. Témáit annyira átszövik az aktuális vonatkozások, hogy könyveinek érdekessége ezekkel áll és bukik.

E problémák közös tövön fakadnak: mind a három a földies gondolkodásmód felesleges aggodalma. Prohászkat ismerve, előre kimodhatjuk, hogy „a derék nem fél az idők mohától.“ A baj nem Prohászkaiban, hanem a korban van. De a felelet elöl nem térhetünk ki, sőt a Prohászka körül felmerülő problémák vizsgálása gyümölcsöző, mert egyéniségének újabb értékeire bukkanunk mögöttük. Az első „probléma“ a legközelebb fekvő: a jelenből szól hozzánk.

A modern ember ezt a földet nagyon megszerette. Természeti szépségeit felkutatta a sarkvilág jégmezőtől a Zambezi-vízesésig, hegyeit megmászta s a tengerfenék titkait leleplezte. Gépével körülrepüli, hanghullámaival láthatatlan fátyolba szövi a „kerekarcú“ földet. A középkort már már elfeledte s íme most eléje áll egy sötét férfiú és ráivall: Kyrie eleison! — A modern ember testével védi műveit és apológiát tart kultúrája mellett. Édes otthona ez, és nem hajlandó a „világ játszótereiről elverődni a meditáció magányába.“ Bizonyítja, hogy tőle az Úristen nem kívánhat sokat, nem kérheti e világért cserébe a lelkét. A középkort visszahozni nem lehet. Néki szüksége van a rádióra, repülőgépre, a technika vívmányaira, ő lelkesedik Beethovenért és izgalomba hozzák a stádiumok küzdelmei — s mindezekért cserébe mit adhat Prohászka?

Prohászka megnyugtatta, hogy mindezekért ő is lelkesedik, s nem azért jött, hogy megfossa az embert győzelmi jelvényeitől, hanem hogy

koronát tegyen a fejére. Örömmel látja, hogy az ember milyen nagy lépésekben hajtja lába alá a földet és viszi diadalra az isteni parancsot: uralkodjatok a földön! De nem akarja, hogy a földnek csak koronázatlan királya legyen az ember, még kevésbé, hogy önmaga tegyen a fejére koronát, hanem forduljon ahhoz, „kitől minden hatalom vagyon!” Országoljon itt, de ne feledkezzék meg „koronájáról.” — Ezt akarja Prohászka megértetni a modern emberrel, mikor kézen fogja és Taginaebe vezeti, hol ciprusok és thujafák közt emelkedik Cassiodornak, Theodorik hatalmas aszkéta miniszterének kolostora. Ide menekültek a haldokló klasszicizmus esthomályából azok, kik a kereszténységben látják az új napot. (Diadalmas világnézet XIII. fejezet).

A kert közepén forrás szökell s márvány padok állnak köröskörül; vadrózsák fonják egymásba karsú hajlásaikat s árnyékot vetnek egy durva domborműre, mely szent István megkövezését ábrázolja, E forrás mellett ül Valéria, a nápolyi patricius leánya fehér ruhában, s feje köré a repkény fon ingó koszorút. A leány kezében papirostekereset tart. Hector bosszúját, Andromaché fájalmát olvassa és sir. Két hatalom küzködik benne: az egyik a csillagok, a másik a virágok felé húzza. Keresztény, de római is. Eljött ide, de a szíve majd megszakad. Az önmegtágadás, lemondás, fájdalom, tövisek vallása hervasztja lelkében a virágok, napsugarak világát s lesben állnak minden örömeire, mint az a sötét vértanúkép a rózsák mögött. Érzí, hogy a föld gyermeke, akinek kell a kéklő ég, a fehér márvány és a piros rózsák.

S most mindezt elvesztette . . . .

Ime az örök ember kételyei, kinek választania kell a sötét Krisztus-kép s Homér szép világa: Isten és a világ közt!

Ez elé lép Prohászka és mondja: Valéria, ki mondta, hogy hervaszd el rózsáidat, üzd ki rózsaberkekből csalóganysaidat, aztán húzz csuklyát és ne nézz föl, mikor arcodba esap az illatos mirtus ág?

Nézd, én szeretem a természetet, ezt a szép világot, de ez *nekem nem elég; nem elég!* Te ógysz Itáliáért, pedig napja kihül, virága elfonnyad s színpompája éjbe vész. Te a hervadó szépség fátyolán s az esti alkony színes felhőin akarsz világot építeni. Pedig nekünk maradandó városra van szükségünk. Én mást mondok neked: virágot, napsugárt, éjt, életet, halált, eget és földet foglalj össze: éld át, kiáltás föl szépségükön, de szolgáljanak lépcsőül egy igazán szép, bensőséges életre! Valéria, töröld le könnyeidet s úgy tekints a virágokra, hogy a csillagokról meg ne feledkezzél!

Valéria, te modern ember, használd kultúrád, élvezd művészeted, filozófiád, de ne felejtés el éhni! Ne felejtésd el, hogy lelked mindennél többet ér: egy szent élet több, mint akadémiák tudománya: mert mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri, lelkének pedig kárát vallja!

Prohászka Krisztus-képet akar a rózsák közé állítani, de az ő Krisztus-

képe nem komor. A föld és az ég szintézisét akarja megalkotni, de úgy, hogy felül legyen az ég és lent a föld. A lélek második helyet nem tűr meg. E két világ nem összeegyeztethetetlen, ha „lelki magatartásunk nem téveszti el a Végtelent”. Sőt odaszól a lelki embernek is: „Főlélekesen szegényíti magát az, aki az Isten iránti szeretetét azzal akarja növelni, hogy a teremtményektől megvonja szívét. Isten szeretete nem fosztogató erő, Jézus nem irtani jött közénk. Aki a földiek szeretetének kiirtásával akarja szeretni Krisztust, az akár lekoppasztaná koszorúját az illatos kelyhektől, mielőtt az Úr lábaihoz tenné”. Prohászka megbecsüli a földet, mert az Úr megszentelte azt. Vallja, hogy „a legistenibb léleknek is földiség az anyaga idelelt és nem az a cél, hogy a földet lerázzuk. Testben maradunk e földi léten; arról van szó, hogy testiségünket a lélekig emeljük, földiségünket megszenteljük, anyagunkat a lélek szolgájává tegyük és mindezzel dicsérjük a test és lélek egybeszővésének isteni tervét, melyben az anyag nem megsemmisülésre, hanem szolgálatra van rendelve s a lélek diadalma nem az, hogy anyagát elnyomorítsa, hanem az, hogy diadalmas szépségben lélektől átjárva, átszellemesítve fogja be az Úrnak édes és könnyű igájába”.

Igy fejlődik ki a katolikus lelki alkat, az a szent meggyőződés, hogy Krisztus velünk és mellettünk. Az ilyen *Krisztus színeibe öltözött lélek* nem fél a világtól, útvesztője nem labirintus számára, hiszen minden fűszálban az Istenség végnélküli szövelének egy fonalát fogja. Prohászka idealizmusa nem utópia. Előtte Krisztus példája lebegett, ki „úgy élte elénk, elibénk a lélek főnséges mintaéletét, hogy utánozni lehessen.” Ő megpróbálta, végigélte, jónak találta: ezért ajánlja.

6. Új világ küszöbén.

Akik nem sokat várnak Prohászka idealizmusától, azok az előttünk kialakuló új embertípusra mutatnak és Keyserling sötét jövődöléseiből idézgetnek. – Az emberiség fejlődése valóban új utakra tért. A régi embertípus lejárt. A világháborúban mennydörögve süllyedt el egy régi világ s elszakadtak a tradíciók láncai. Előállt a tradíciómentes ember, a „soffőrtípus”, a gyorsaság és nyers erőszak embere, aki minden akadályt elhárít maga elől. Autóútjai simák, de lelke is olyan lehangolt és üres, mint az autó-strádák, melyek mellett nem áll kereszt. Autója, repülőgépe ledönti az országhatárokat nemcsak a térképen, hanem a lelkében is. Érdeklődési köre az egész világ. A légköri depresszióktól a világpolitika várható meglepetéseit mindenről be tud számolni, ismeri az összes motortípusokat, fejében tartja a gyorsasági rekordokat, de a lelki világról, hol a srófok határa véget ér, nincs mondanivalója.

Ez a soffőrtípus Prohászkat aligha fogja magával vinni autótúráira. Ő az országutak benzinkútjainál és nem az élő vizek forrásainál fog meg

állani, a természetben más „jelzőtáblák“ szerint igazodik és a metafizika iránt igazán nincs érzéke.

Valóban Prohászka nem ennek a világnak adventjét hirdette. A felhőzet, melyet a század elején szétoszlattott, újra ott ül a láthatár szélén. A világtörténelem új fordulójában vagyunk, de semmi biztos alapvetést nem látunk. Az örült hajszában az ember már természetesnek találja akár az égitestek közt való légiforgalmat is; de mindent csak ideiglenesen készít, mert egy következő találmány ugryis hasznavehetetlenné teszi a jóformán még meg sem ismert eszközöket. A fejlődés pszichológiája, mely gyors tempót diktál, kikezdte a lélek alapépítményét is. Az emberekből kivesszett az érzék, a dolgokat *sub specie aeterni* nézni. E születő világ homlokán az elmulás szomorúsága reszket. Kikapcsolják az életet az örökkévalóság mértékéből és évezredekre épített, korok egységét összefogó kódókok helyett külön sátrat ver mindenki magának. Újra kultúra előtti időket élünk. Ma még a tapogatódzás stádiumában vagyunk; még hangosabb a mult tagadása, mint a pozitívumok hirdetése, több körülöttünk a rom, mint az épülő falak.

Azonban a világ akármennyire is akar új lenni, az új világ csak a régiből sarjad. Az új a régít semmibe nem veheti, új alapokat nem vethet: valamit meg kell tartania a régiből, ami átsegíti a válságon. Ezt az *oltóágot* a régiből kell vennie, s ez csak az lehet, ami nem avult el, hanem a mai világrensésben is biztosan halad örök célkitűzése szerint: a szent kereszténység, a *katholikus Egyház*. — Sötétség van előttünk. „Ha szenvedés a sorsunk, akkor a Jézussal való bensőséges lélekközösség jobban kell, mint valaha. Csak akkor hull a lélekre a világosság és vigasztalás, ha a szenvedő Megváltóval egyesül, *ha Krisztus kezén vezetelve hatol át a szenvedés éjszakáján* az isteni akarat megismerése és elfogadása felé. Akkor világos és meleg lesz a lélekben, akkor istenszeretet tolu fájdalomtól merev szívünkbe, mint jeges erdőbe a napsugár. Emberi kéz le nem választhatná az erdőségek kuszált galyfonataira fagyott csillogó darát, de feljön a nap és minden lehull!“ — Ezt a *Napot* Prohászka van hivatva felhozni, mert járását ő ismeri legjobban, és a modern emberrel senki sem tud úgy beszélni, mint ő.

Ime így kapcsolódik bele Prohászka az új ember lelkivilágába!

Ma még Krisztustól távolodóban van ez az első sikereitől megmámorosodott „vadember“. Pogánysága ordít könyveiben, újságjában, sportjában, művészetében, színházban és divatban, szóval mindenütt, ahol legelevenebb a modern élet lüktetése. A hívő lélek bőven tapasztalhatja, hogy minden ellentmondás Egyházának szól; s fájdalommal, de nemes önérzettel ismerhet Egyházában a „nagy jel“-re, melynek mindnyájan ellenemondanak. Újra olyan idők járnak, mikor a vértanúság koronája int felénk s reményünk lehet a mindenszentek litániájának királyi névsorába fölvétetni.

Ennek a nekivadult világnak előcsatározói eljutottak az istentávol leg-sötétebb tartományába — de lehet, hogy ott fog felkelni először a diadalmas nap. Most még nem érzi hiányát az új ember. „Metafizikai éhségét“ kielégítik papírosízű Krisztus-regények és néhány jó-rossz Krisztus-film, mit narancs-hámozás és bonbonfogyasztás közben néz végig. De egyszer majd a sofför-embernek is beszárad az a *gépola*, mit nem tud pótolni az útmenti garageokból és el kell mennie az eredeti forráshoz. Belső rázások és katasztrófák fogják vele megértetni a szöllőtöke csodálatos metaforáját: Krisztus élő testének izei vagyunk, „ha leszakítanak, elhalunk.“ -- A modern ember majd a lelki-szárazság földjén felfogja ezt a „kegyelemhullámot“ és belátja, hogy a leg-fejlettebb technika kora sem nélkülözheti a Prohászka-féle *cselekvő* lelki életet. Mert „*metafizikai elmélyedés*“ nélkül az élet céltalan ébredés és keserű enyészet. Minden lapos és unott benne. Hiányzik belőle az igazi inspiráció és intuición, a művészet lelke s az erény pátosza. Minden a földön küszik, mindegy, ha virágok küzt is, mégis csak a porban küszik s földet eszik.“

7. Az örök stílus könyvei.

Prohászka azzal a szándékkal jött közénk, hogy beszélni akar a modern emberrel. Megtanulta nyelvét, elleste kedvenc szavajárását, megismernte szociális és lelki problémáit, vágyait, ösztöneit, kultúráját, s mindezzel átszötte írásait. A modern élet megnyilvánulásai gazdag változatban vannak könyveibe zárva, mint az óvilág szünnyogfajtái a borostyánba. E lapok finoman esiszolt tükrök, melyekben a modern ember arcának hű képét láthatja. A sok karikatúra után, mit írói adnak kezébe, ez az őszinteség imponál neki. Az igazság előtte is tekintély, ezért még arcának szep-lőit és ráncait is megbocsátja. De kérdés, hogy ami imponál a mai embernek, ugyanaz eljuttatja-e e könyveket a következő generációk kezébe?

Sokan féltik Prohászkat az időtől: Prohászka annyira modern — mondják — annyira telítve van aktuális kultúrvonatkozásokkal, hogy a harmadik-negyedik generáció már meg sem érti és magyarázó jegyzeteket keres, mintha Dantet olvasná. Van ebben a vádban valami igaz. Prohászka témái valóban a lelki élet aktuális prognózisából nőnek ki, mindig az élet útőerén tartja kezét és bő kézzel szórja az „ólmot“ az aranyba. De ha valakinek aggodalmai ebből a forrásból táplálkoznak, akkor még hozzátehet-jük, hogy nemesak ezek és nem is annyira ezek lesznek a homályos pon-tok, hanem a nekünk nagyon is világos és sokatmondó középkori, ókori és egyéb történelmi vonatkozások, képek, reflexiók. A jövő embere történelem-iszonyban szenved. (Gondoljunk arra, hogy már most is milyen keveset mond *a gyökértelen* amerikaiak a középkor). Prohászka hivatkozik a rádióra, a „strandok vaskos flörtjeire“, a kenyérvizsgálat mai problémáira, de ezek előbb lesznek „régiségek“, mint az ő szavai. Ez azonban nem jelenti műveit avulását,

mert az aranyötvényt nem az ólomért és a borostyánt nem a beleszorult szűnyogért becsüljük. Hiszen a Szentírás, de a többiek is: Homeros, Dante, Pázmány „szöges” írásai, Széchenyi „piramisai” mind őriznek ilyen „szűnyogokat” és mégis élő könyvek: mert *szellemük* halhatatlan. Könyvet csak géniusz tehet halhatatlanná. — De nem jelentenek nyers terhet ezek az „elavult” adatok sem. Sőt éppen a klasszikus művek teszik ismertté és tudatossá adataikkal a kultúrfejlődés fázisait. A história ezekben él, nem a szakkönyvekben. S egyben ezek az adatok karakterizálják a gondolkodásmódot és stílust, mely a korhoz és a műveltséghez illik és az élő emberek szájába való. Ezek az adatok egy kultúra szimbolusai, melyektől a koronkint ismétlődő örök nagy gondolatok az élet színét kapják. De ha valakit nem érdekelnek, még nem ok, hogy az *egész* Prohászkat félretegye, mert ezzel a „lim-lommal” együtt még nem dobált ki mindent a „nagy halász” hálójából. — Ott van még a „nagy hal”, a prohászkaí művek alapvető tartalma: *a keresztény világnézet és a kultúra összeegyeztetése, a lelki élet méndent fölülmúló szépségének nagyrabecsülése*. És ez nem avul el soha. Prohászkat félretenni annyit jelentene, hogy a lelkivilág iránt való érdeklődés kihalt belőlünk. Sorokat vagy szavakat lehet zárójelbe tenni: szellemet nem.

De itt valaki Ibsenre mutat, aki ugyancsak a lelkivilág költője, messze sines tőlünk (emberei apáinkkal egykorúak), s ez az Ibsen halála után két évtizeddel már a „félmult” homályából lép a centennárium ünneplő közönsége elé, hogy az ünnepi előadások olesón szerzett koszorúit gyűjtse sírjára. — Igen, Ibsen vizei megrekedtek a XIX. század határán! Ezen a zsilipen áttörni nem tudtak s ma már csak beledobott kövek karikái türemlenek tükreán. Bennünket már nem üdit, mert Ibsen elfelejtette problémáit a *Változatlanra* beállítani és ebben a szellemben megoldani.

Ibsen a problémák gyökerét nem látja: nem is tud tanácsot adni. A kérdések ott felhöznek homlokán és tehetetlenül ostromolják a titokzatossgot, de az sötét és hajthatatlan marad, mint a norvég part sziklái, melyekről vékony erekre szakadozva folyik vissza a fjordok sós vize. Ibsen darabjai mind „esti szürkületben” végződnek, hősei hontalanok és magukra maradt emberek. S ezzel a szomorú csapattal indult Ibsen a ködös északról az emberiség naposabb tájai felé, de mire oda ért, eltűntek katonái, mint a hajnali kakasszóra a kísértetek. Ibsen problémákat akart közénk dobni, de problémáiról kitűnt, hogy félreértések. Azt hitte, hogy új kérdések gyöttrik, pedig már a gyermek is tudta a feleletet a bibliából. Ibsen csak magából a és korából merített: ne állítsuk szembe Prohászkaival!

Az a bázis, ahonnan Prohászka gondolatai kirajzanak. 2000 év alatt bebizonyította, hogy nem hódol a korszellem szeszélyeinek, pedig sok vihar lombolt körülötte: „Erőszakos ázsiai, afrikai és európai típusok rácsaptak, elragadták a *könyvet* s foszlották, tépték, szagatták. A gnózis fogta s hozzáadott más, állítólag mélyebb bölcsességű lapokat; a manicheus fogta s

leöntötte tintával; Pelágius fogta, egybekötötte Platóval s ránta „klaszszikusok.” Jöttek koronás fejek buzogánnyal, jöttek sisakos alakok hosszú bárdal, rácsaptak a könyvre, hogy csak porzott; piszkálták, szurkálták bárdjukkal. Végre jöttek kritikusok, a kritika élesre fent töreivel, s kibök-döstek mondatokat, szavakat, felforgatták a sor- s a szórendet s csináltak belőle egy új könyvet. Szegény könyv, mi lesz veled? Nincs annyi betű benned, ahány részre lépnek szét [téged! S nemcsak téged, de azt az Ecclesiát is s kulcsait, kardját, ruháját, székét, szirtjét; azt mind szétszedik. Rávetik magukat esűf szörnyek, agyaras, karmos, patás hatalmak s tépik, szaggatják; medvenépek, barbár esetlenséggel és kegyetlenséggel kulognak s morognak körülötte; síma, mérges kígyók sziszegnek és szíják méregfogaikat rája. Óriások közelednek s sziklákat hengergetnek, köveket dobálnak feleje! Kegyetlen, sötét emberek, örületes, de elszánt fanatizmussal támadnak neki, szétszedik oltárait, fölbujtatják híveit, kulcsait eldobják, kardja ellen kardot húznak s kihirdetik: csinálunk új világot. — S mit tesz az az Egyház? Első gondja a könyv; azt őrzi, azt védi feltékenyen; a szétszaggatott s szétszórt lapokat összeszedi, a foszlányokat egyberagasztja, a könyv elnyúlt kötését kijavítja; a hozzáadott részekről megtisztítja, Platótól különválasztja; a kibővített sorokat s mondatokat visszahe-lyezi; a foltokat kiradírozza; a ráöntött tintát kimossa s a könyv az ő ölében a kedves, régi könyv! Nem a filozófiának a terméke, nem a zsidó népszellemnek, vagy az augusztusi korszellemnek megnyilatkozása, hanem az *Úr szava!* (Ö. M. V. k.: Diadalmas világnézet, 209. l.).

Ez a történelem tanúsága. Prohászka pedig beleveti a „könyvet” a modern szellem tüztengerébe s tisztán, épen, diadalmasan mutatja föl: korom nem fogta, tűz nem perzselte. Prohászka könyveiből az evangéliumi szellem örök szépsége és ifjúsága imponáló módon szól hozzánk. Ez a diadalmas szellem átárad az ő szavaira is, ott ég bennük pünkösdi tüze, megszenteli géniusát és nem engedi, hogy e lapok megsárguljanak, metafizikája a változó irodalmi ízléseken túl a *lélek örök ízlését* elégíti ki.

8. A nemzetnevelő.

Prohászka nemcsak az Isten országáról és a lélek értékéről parabolázó Úr Jézus nyomán jár. Szereti és hirdeti az *egész* evangéliumot. Elbűvölte lelkét a 5000 ember éhségét csillapító Úr Jézus kenyérszotogató *gesztusa*. Megérezzi ennek a *gesztusnak* fölséges erejét: és szétnéz maga körül. Látja ő is az éhező milliőkat, akik nem tudják befogadni az élet igéit, mert gyomruk követelődző hangja elnémítja lelkük magasabb aspirációit. Ezek a proletáriátus holt vizei, az a posvány, mely fölött a szociáldemokrácia „cölöpépítményei” épülnek, hogy némi „ingyen kenyér” fejében, melyen az Úr áldása nincs, a nyomor fanatizált rohamesapatai fenye-gessék a társadalom békéjét.

Aki kenyeret ad, azt a tömeg királya teszi és szolgál neki. Azonban a szociáldemokrácia ríktó jelszavai és rosszul lepezett álhumanizmusa mögött Prohászka jól látja, hogy ezek kinek a katonái. Azért kétszeres veszteség minden tag, mit ez a modern eretnekség laszakit az Egyház testéről. Prohászka szeme nem a cölöpépítmény fenyegetődző kapitányain, hanem a posványon akad meg melyet az emberek elkerülnek a helyett, hogy lecsapolnák és feleslegessé tennék a veszedelmes fellegvárat. Ezért odamutat a proletáriátus felé és bátran hirdeti: *Nemcsak Isten igéjével él az ember, hanem kenyérral is!* — Nem alamizsnát kér számukra, hanem igazi humanizmust: *helyet az asztalnál*; és sürgeti a szegények Krisztus szellemében való megsegítését. A lázongó tömeg szitkozódásainál sokkal jobban hallja szívében az irgalmasság krisztusi indítékait, sőt magának Krisztusnak hangja szólongatja a nyomor felől: „Eszméljete, tárjátok ki karjaitokat, siessetek a nyomor felé. Nem ismeritek hangomat? Én éhezem, én szomjazom, én fekszem elhagyottan, én zokogok a szegénység zugaiban. Én nyujtom felétek könyörgésre kulcsolt kezeimet, az én könnyem perog a nyomornak szennyes köntösén, az én idegeim reszketnek a békötellen sebeksajgásaiban. Nem ismertek rám? Az én keresztm van a vállakon, az én gyötrelmem a szívek mélyén; a szenvedők, az elhagyottak szent egységében ők mind Krisztusok, és én vagyok mindenik. Én esedezem, én hívlak, én várom az irgalmat, én, ki a büntől visszavásároltalak benneteket. Értitek-e már, hogy az irgalmasság *nem ajándékosztás, hanem elodáshatallan szent köteleesség?*“

Ez a legidőszerűbb erénygyakorlat. Prohászka itt is vátesz. A társadalom alapjainak rianásait messzebb tudta kíséni, mint kora. Szociális tervei annyira az evangéliumi szellem következetes, megalkuvást nem engedő megvalósítását sürgetik, hogy az első pillanatra inkább megdöbentettek, mint megindítottak. Az idő azonban igazolta Prohászkat: a fejlődés, ha kellett lenül is, az ő útjain indul. Prohászka szocializmusa a társadalmi berendezkedés evangéliumi szellemben való átalakításában méltán kér szót magának. Itt is az övé a jövő. „Sokunknak még ma is szokallan ennek a tiszta evangéliumi szózatnak nem egy hangja. De a jövő nemzedék alighanem épen ezekben a dolgozatokban (Kultúra és Terror) fogja megbámolni és tisztelő elismerésével elhalmozni Prohászka sasszellemeének korát messze megelőző nemes szárnyalását.“ (Összegyűjtött Munkái, XI. Bev.)

Prohászka szociális programja hatalmas apológia a kereszténység időszerűsége mellett, mert nemesak békés megoldást ajánl s tesz lehetővé, hanem új és vonzó oldalról igazolja, hogy „nem lehet embertelen, rideg, idegen és lejárt az a szellem, mely ellentmondás nélkül meg tud felelni az ember összes igényeinek.“

Prohászkanak küldetése volt nemcsak a lélekhez, hanem a *magyar lélekhez* is. Nemcsak a modern életet állítja bele a diadalmas világnézet távlataiba, hanem a magyar századokat is és átvilágítja sugaraival a magyar problémákat is. Itt is „mint a magasságok szálldosó madara, az ormok széljárásainak nagy ütőerein keresi az utakat, melyek legbiztosabban vezetnek Isten felé.“ Prohászka ezért is drága kincsünk. Rámutat a magyar lelkeség alapjára: „A népekbe bele van oltva a keresztény vallás, s ez előbb volt ideáljuk, mint a nemzeti eszme“. „Ami ezt a nemzetet nagyra tette, nem 1000 éves, hanem 900 éves“. A magyar történelem a nemzetfenntartó kereszténység diadalútja: „Ami nagy és fönséges vonás van a magyar nép életén, az a keresztény gondolat átverődése“. E fönséges világnézet hősei közül emeli ki a magyarság eszményképeit. Prohászka sorra rámutogat e toronyokra: az árpádházi szentek, a Hunyadiak, Pázmányok, Zrinyiek, Rákócziak és Széchenyiek fejedelmi csoportjára. Ezekben a nevekben benne van a magyar történelem, és mégis vannak, akik a fehér lóról álmodoznak: „Történelmet hamisít és képtelenségekben utazik, aki a Hadúr oltáraival akar bennünket lelkesíteni; itt állnak Krisztus oltárai s örök lámpák égnek előttük“.

Ezt a megszentelt magyarságot odzi bele a magyar ifjúság lelkébe. Örömmel látja küzdeni a tornaterek porondján: „Hőseinknek, szentjeinknek, pátriarkáinknak haló pora dobban meg lépteik alatt“. Jób könyvét idézi rájuk: *Csontjai rézsöttek, porcogója, mint a vastemezek*. Örül feszülő izmaiknak, de aztán figyelmezteti, hogy nem a *karban*, hanem a *vérben* van a hősök ereje: „A vérbe kell nekünk erőt, erényt, hősiességet keresnünk, ebbe a vérbe lelket lehelnünk, az ilyen vérből élő, lélekből sugallt nemzedék igazán a hősök nemzedéke, amely eszményekért él, harcoktól nem fél s bizton győzelmet arat. Az ilyen ifjúság a nemzet koszorúja s koronája, az ilyen ifjúság a nemzetnek harcokat vívó, győzelmet arató ereje lesz.“

*

Prohászka egészen nekünk élt. Ősi magyar és aktualisan magyar problémák krisztusi megoldását kereste, mert a *szébb katolikus jövőtől a szébb magyar jövőt* várta. Műveiben itthon találja magát a magyar. Szavait mindig hozzánk intézi s gondolatszöttecseinek színét a magyar föld adja. Tájékeiben a Pilis-Gerecse kúpjai emelkednek, sétáin a mi bükk- és tölgyerdőink lombja zúg, a mi Velencei-tavunk nádja susog és a harsogó Duna hídján zörömböl a vonat. Prohászka a mi „koszorúnk és koronánk“. Alakja oda-kiváncokzik a legnagyobb magyar nemzetnevelők közé. Gazdag egyénisége minden tekintetben megfelel erre.

Prohászka *iránytű*, mely akármilyen sűrű a köd, akármilyen vihar tombol körülöttünk, biztosan mutat a csendes vizek felé; *orvos* volt, ki biztos szemmel állapítja meg a diagnózist és írja elő a gyógyulás módját; *vátesz*,

ki messzi lehetőségekkel számolt, mikor napi problémáinkban adott tanácsot: jóságos *atya* ki nem osztja gyermekeit pártokra, hanem mind-egyiknek sorsát szívében viseli: *alkotó génius*, ki eszméit megvalósította: odaállított nemzete elé egy diadalmos életet az utánaélés gazdag lehetőségével.

Ez a típus hiányzott nemzetneveióink közül. Mi nem fordíthatunk nemzetünk sorsán, mint Pázmány; nem ébreszthetjük a nemzeti önérzetet világraszóló tettekkel, mint Zrínyi; nem alkothatjuk meg a magyar fajiség és az európai kultúra nagy szintézisét, mint Széchenyi. Ezek tornyok, melyekre fel kell néznünk, de Prohászka hozzánk közel álló édes valóság. Nem nyom le szellemével, nem azt mondja: úgy írjatok és beszéljetez mint én, hanem azt, hogy: *tanuljatok meg élni, evangéliumi életet élni, higgyétek el, hogy lehet, én megpróbáltam!*

Ma az a mi emberünk, aki a lélek tüzeit osztogatja. Hüls világban élünk. „Forró, istenjártá emberlélek” után nézünk, aki ne engedje lelkünk eltechnizálódni, hanem lássa meg magasabb igényeit. Jöjjön, illessen és indítsa meg a kösziklaszivek rejtve várakozó vizét, tegyen minden emberi szívet *élő vizek forrásává!*

Ez a megsóhajtott ember a mi Prohászánk. Engedjük őt szívünkhöz! Ott vannak művei, nekünk írta: vegyük, olvassuk és — *éljük!*

Menczer József.

Az iskola multja.

Az iskola¹ alapítója, a nemesszívű gróf Koháry István 1712-ben határozta el, hogy Kecskeméten letelepíti a piaristákat. Az első piarista tanárok 1715-ben meg is kezdték a népiskolai tanítást az akkori elemi iskolában, 1716-ban pedig már két latin osztályban tanítottak.

Az új rendház és iskolaépület alapkövét 1720-ban rakták le. 1722-ben a mindenfelől ideseregülő vidékiek számára rövid életű arithmetikai tanfolyamot is nyitottak. Maga az iskola a rendház földszinti szobáiban helyezkedett el, míg a piarista rendtagok az emeleten laktak. 1729-ben a templom fundamentumát is lehelyezték. Hat év múlva a templom szentélye elkészült s ettől fogva már itt misézhettek is.

Az új iskola fennállásának tizedik esztendejében négyosztályosra s csakhamar 1754-ben hatosztályosra növekedett. Ekkorra az épület is kibővült a ma „piarista konviktus”-nak nevezett résszel.

Az iskolában igen tevékeny és buzgó élet folyt. Nemcsak gimnáziumi, hanem elemi iskolai tanulók is látogatták, úgy hogy az összes növendékek száma gyakran 400-on fölült volt. 1735–1743-ig a rend növendékeit is itt képezték a hittudományokban, sőt egészen 1848-ig a rend noviciátusa is itt volt.

1758-tól kezdve a tanításban Cörer János rendfőnök „Methodus”-át alkalmazták s a magyar nyelvet kötelezőleg tanították, az arithmetikát pedig újra bevezették.

A Ratio educationis szellemében folyt a tanítás az 1777–78. tanévtől kezdődőleg. 1806-ban az iskola nagygimnáziummá lett s a magyar nyelv a tantárgyak között rendesként szerepelt.

Az első piaristákat 1715 elején fényes diadalmenetben, hosszú kocsisorral vitték be a városba. A kecskeméti polgároknak ez a lelkesedése a piaristák iránt sohasem lankadt le. Az iskola szépen fejlődhetett, úgy hogy 1825-ben a mai iskolaépületnek helyezték le az alapját s az új iskolát 1832 május 24-én meg is nyithatták. 1842-től fogva minden tantárgyat magyar nyelven tanítottak. 1849-ben az iskolát ideiglenesen kórházzá alakították át s ekkor szűnt meg Kecskeméten a noviciátus is.

Az osztrák megtorlás az 1850–51. tanévre a négy osztályra lefokozott gimnáziumba bevezette az „Entwurf”-ot; 1859-ben a négy felső osztály is megszervezte a város katolikus egyházközsége s ezzel az intézet főgimnáziummá alakult át. Ettől az időtől kezdődőleg a rend kisebb papnevelő intézete is működik. 1860-ban új tantermeket építenek. 1888-ban a tornaterem, 1894-ben a Horváth Cyrill-utcai szárnyrész készült el. 1862/63-ban volt az első érettségi vizsgálat s megalakult az önképzőkör. 1924-ig az iskola főgimnázium volt. 1924-től pedig az új tanügyi rendszer szerint gimnázium.

I. Az intézet története az 1927—28. iskolai évben.

1. Változás a tanári testületben. A magyar kegyestanítórend főnöke a hiányzó tanár helyébe Polcsik Lénárdot a veszprémi gimnáziumból intézetünkhöz helyezte át. A róm. kath. egyházközség Kováts Andor okl. testnevelési tanárt állásában véglegesen alkalmazta.

2. Az iskolai év lefolyása. A nm. Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter úr a nagyszünetet 45000/1927. V. sz. a. k. rendeletével szeptember 10-ig meghosszabbította s ezért a tanártestület alakuló gyűlését csak szeptember hó 7-én tartotta meg. A magánvizsgálatok írásbeli része és a felvételi vizsgálatok szeptember 9-én, a magánvizsgálatok szóbeli része és a pótvizsgálatok szeptember 10-én folytak le. A tanulók beíratása szeptember 12. és 13. napján ment végbe s a tanév megnyitása ünnepélyes Veni Sancte-val és az iskola fegyelmi szabályainak magyarázásával szeptember hó 14-én történt. Szeptember 15-én megkezdődtek a rendes előadások, amelyek a törvényes szüneteket leszámítva, megszakítás nélkül június 16-ig folytak. A VIII. o. összefoglaló ismétlései május 7—11., a többi osztályé június 16—22. napjain voltak. A hittani összefoglalásokon Révész István tábori püspök és a h. igazgató elnökölt. Az évvégi magánvizsgálatokat június 22. és 23-án tartottuk meg. Az iskolai évet ünnepélyes Te Deum-mal június hó 29-én zártuk be.

3. Valláserkölcsei és fegyelmi állapot. Növendékeink odaadó buzgósággal végezték az előírt vallási gyakorlatokat. A téli hónapok kivételével naponkint hallgattak szentmisét, vasárnaponkint pedig szentmise előtt három csoportban exhortáción vettek részt. Az iskolai év folyamán az intézet egész ifjúsága ötször járult a szentségekhez. A husvétii szentgyónást és szentáldozást a szokásos keretek között lefolyt lelkigyakorlat előzte meg. Az intézet egész ifjúsága megjelent az úrnapi körmeneten, június 8-án pedig templomunk szentségimadásán. A cserkészcsapat és az oratorium tagjai havonkint járultak a szentségekhez. Az oratoriumnak 72 tagja volt. A felsőosztályos növendékek valamennyien tagjai a Hitterjesztés egyesületének, az alsóság pedig nagyrésztben Jézus szt. Gyermekségének. A különféle missziós folyóiratokat 100 példányban vásárolták. A misszióügy támogatására fordított egész összeg 25480 P.

Minden lehető megtettünk, hogy az ifjúságot vallásos meggyőződésben megszilárdítsuk és magát fegyelmező, öntudatos erkölcsei élethez szoktassuk. Egész lélekkel arra törekedtünk, hogy az iskola nevelő munkájába a szülői ház minél tevékenyebben bekapcsolódjék. Az intézet nevelő és fegyelmező munkája ugyanis csak akkor lehet igazán eredményes, ha a tanári kar munkáját a szülői otthon teljes egyértelműséggel támogatja. Ezt a célt szolgálták a szülői értekezletek is, melyek közül egy a tanulók túlterhelé-

sével, a többi pedig az iskola és a szülői ház harmonikus együttműködésével foglalkozott.

4. **Látogatás.** Dr. Acsay István tanker. kir. főigazgató hivatalos látogatását dec. 1. 2. 3. és febr. 28. és 29. napjain végezte. Tapasztalatait a febr. 29-én tartott értekezleten közölte a tanári testülettel.

Dr. Bohn Ferenc testnevelési szakfelügyelő jan. 20-án figyelte meg a tornaórák menetét.

Dr. Vajdinger Gyula min. tanácsos jan. 28-án látogatta meg intézetünket.

Dr. Kornis Gyula h. államtitkár márc. 8-án több osztályban hallgatta meg a tanulók feleleteit, majd mint a nm. Vallás és Közoktatásügyi Miniszter úr képviselője az építendő új gimnázium épület ügyében összehívott tanácskozást vezetett.

Gróf Klébelsberg Kúnó vallás és közoktatásügyi miniszter úr március 30-án tekintette meg a gimnázium és a rendház épületét; ugyanakkor döntött az építkezés pénzügyi kérdésében.

Dr. Sebes Ferenc kegyesr. asszisztens, a kegyesrendi növendékpapok tanulmányi ügyeinek vezetője, április 23–25-ig vett részt az V–VIII. o.-ok előadási óráin.

5. **Egészségi állapot.** A téli és a tavaszi hónapokban a tanári testület két tagját kellett hosszabb lefolyású betegség miatt helyettesíteni. Ezt leszámítva alig vált szükségessé a betegség miatt való helyettesítés. Tanulóifjúságunk egészségi állapota mindvégig kielégítő volt.

6. **Az iskola épülete és felszerelése.** Az 1825-ben épült iskolát már két ízben toldották ki, de még így sem felel meg a modern kor igényeinek. Nemcsak tantermei, hanem szertárhelységei is szűkek. Az előbbieket nem elég nagyok a jelentkező tanulók befogadására, az utóbbiakban pedig alig lehet elhelyezni a szemléltető eszközöket. Az új épület felépítése minden esztendőben sürgősebbé válik.

7. **Ünnepélyek.** A vallásos és a hazafias nevelést és a nagyok kultuszát szolgálták ünnepélyeink. Arra törekedtünk, hogy a tanulóifjúságon kívül a felnőtt társadalmat is bevonjuk ünnepélyeinkbe. Okt. 6-án az aradi vértanúk emlékének áldoztunk. November 1-én a Hősök sírjánál hódoltunk s az ünnepségen énekkel szerepeltünk. Ugyanakkor kegyeletes ünnepély keretében megkoszorúztuk a legnagyobb magyar tragikusnak, Kecskemét büszkeségének, Katona Józsefnek sírját. December 10-én Bem tábornokról és a limanovai csata évfordulójáról emlékeztünk meg. December 11-én a kath. Egyház disztermében Prohászka-emlékünnapélyt rendeztünk. A márc. 15-i hazafias ünnepélyt különösen arra használtuk fel, hogy növendékeink figyelmét a jelszavaktól mentes komoly hazaszeretetre hívjuk fel. Május 20-án ismételtén kódoltunk a Hősök sírjánál és ugyanaz nap este résztvettünk Edmond Harmsworth ünnepélyes fogadtatásánál. Május 26-án

évváró ünnepélyt rendeztünk, amelyen az intézeli pályatételek eredményeit is kihirdettük. Ezeken az ünnepélyeken az ifjúság szavalatokkal, ének- és zeneszámokkal vett részt. Ünnepélyeinken a tanulóifjúságon kívül a szülők és érdeklődők is nagy számmal vettek részt.

8. Rajzkiállítás. Június hó 2—9-ig az intézet tornatermében rajzkiállítást rendeztünk, melyen az I—VIII. o. tanulók meglepően gazdag és igen változatos anyaggal szerepeltek. A legkülönbözőbb technikával készült cca 800. db munka közt volt ceruza-, toll-, kréta-, szénrajz, betűvetés, szövegírás, betűmegoldások, különböző tervezések, linóleum-metszetek, grafikai egyszerűsítések, továbbá aquarell, tempera, pastel és olajfestmények, azonkívül méretezett vetületirajzok jellemző metszetekkel, axometrikus képek.

Ezen kiállítás keretében bemutattuk a tavalyi és az idei rajzpályázaton díjazott és dicséretet nyert festményeket.

A kiállítás izléses meghívóit a növendékek tervezték, kliséit maguk vészték linóleumba. A megnyitő előtt pár nappal plakát-sorozat jelent meg a Farkas-gyógyszertár kirakatában, mely ötleteivel és eredetiségével nagy feltűnést keltett.

A kiállítást a nagyközönség igen szépen látogatta. Önkéntes adományokból befolyt összesen 43.46 P.

9. Kirándulások. Az intézet tanulói a tavasz folyamán tanáraik vezetésével és felügyeletével többször tettek kirándulást a szabad természetbe. Máj. 14. 15. és 16-án az I—VII. oszt. tanulói három csoportban egy-egy napos kiránduláson voltak a nyíri erdőben. A VII. oszt. tanulói dr. Jakab János vezetésével jún. 9-én megtekintették az esztergomi bazilikát és a primási képtárt, utána pedig Visegrádon a történelmi nevezetességű várromokat. Úgyancsak jún. 9-én az I—VI. oszt. kirándult Bugac pusztára. Tanulóink nagy része eddig csak nevét hallotta Bugacnak, most azonban a város szíves jóindulatából az épülőfélben lévő gazdasági vasúttal alkalmuk nyílt Kecskemét egyik nevezetességét részben megismerni. E kirándulással kapcsolatban dr. Nyúl Tóth Pál városi tanácsnok pályázatot hirdetett „Egy nap Bugacon” címmel. Beérkezett 10 pályamunka. Jutalomban részesült 3 dolgozat: I. H. Nagy István IV. o. t. dolgozata. Főértéke a pontos megfigyelés és kiforrott előadásmód. Jutalma 15 P. — II. Gajtó István V. o. t. kr. pn. dolgozata. Természetes egyszerűséggel írja le a puszta életét. Jutalma 10 P. — III. Ruzs Jenő II. o. t. dolgozata. Igazi gyermekies közvetlenséggel számol be a nap élményeiről. Könyvjutalomban részesült. — A IV. és VI. oszt. tanulóival megtekintettük még a helybeli vas- és gyufagyárat.

10. A Kecskeméti Piarista Diákegyesület. A Kecskeméti Piarista Diákegyesület június 29-én tartotta alapítása óta harmadik évi közgyűlését, amelyen a tagok igen szép számmal jelentek meg. A gyűlésen egyesületi hivatalos ügyeket tárgyaltak és kegyeletesen bücsüztatták el Niklos Jánost,

a gimnázium elbúnyt érdemesült igazgatóját, mint a Piarista Diákegyesület megalapításának egyik főmozgatóját. — A Piarista Diákegyesület az iskolai év második felében jogi szemináriumi előadásokat is tartott. Hérom ízben volt ilyen előadás a helybeli Emericana tagjainak és katolikus joghallgatók részvételével. Az előadások a büntetőjog általános részéből voltak és a fővezetőjük Bardócz Árpád kir. ügyészségi elnök volt. A jogi szemináriumok másik meghívott előadója Harkay József tanácselnök. November 6-án a Diákegyesület Sik Sándor dr. és Bisztriczky Tibor hegedűművész közreműködésével hangversenyt rendezett, melynek jövedelmét főiskolai hallgatók támogatására fordították.

II. Hatóságok.

a) A magyar kegyes-tanítórend főnöke: *Szölgyény János.*

b) Iskolánk a Vallás- és Közoktatásügyi m. kir. miniszter vezetése alatt áll. Vallás- és Közoktatásügyi miniszter: *gróf Klebelsberg Kunó dr.* A minisztérium középiskolai ügyosztályának főnöke: *Vajdinger Gyula dr.* miniszteri tanácsos.

c) Tanker.kir. főigazgatók: *Gaal Mózes* és *Acsay István dr.*

d) A gimnáziumi bizottság egyházi elnöke Révész István tábori püspök, a felsőház tagja, világi elnöke dr. Iványosi Szabó László a róm. kath. egyházközség főgondnoka, magyar kir. kormányfőtanácsos. Tagjai: Biró Ádám. népisk. felügyelő-igazgató, Csorba János gyógyszerész, Csösz József gazd. főtan., Dömötör Pál gazd. tan., algondnok, Harkay Béla vár. főjegyző, dr. Jámbor József egyházközs. ügyész, P. Halász Jeromos szfr. házfőnök, Kerckes József kormánytan., Móczár Gábor földbirt., Nagy Zoltán egyházközs. titkár, Csösz László gimn. ig., dr. Nyul Tóth Pál vár. tan., Ottó Sándor műsz. főtan., Orbán János tvsz. bír., dr. Pozsgay Rezső kr. házfőnök, Reitter József kenyérgyáros, dr. Roósz Lajos tvsz. tanácselnök, Szabó László tvsz. tanácselnök, dr. Szarvas András kórházi főorvos, Zimay Károly polgármester.

III. Az intézet személyzete.

A) A kötelező tantárgyak tanárai.

Sorszám	A tanár neve	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok, melyekben tanított	Heti óráinak száma	Tanár évei- nek száma
1	néhai Niklos János piarista, rendes tanár, igazgató (Meggalt 1928. márc. 5-én)	Mennyiségt.	VI.	4	30
2	Csősz László piarista, rendes tanár, igazg. helyettes, a fizikai szertár öre. 1928. márc. 8-tól megbízott igazgató.	Mennyiségt. Termtan Mennyiségt. Termtan	II. III. V. VII. VII. III. V. VII. VII.	18 14	13
3	Bátky Miklós piarista, rendes tanár, a hittudományok felavatandó doktora, hitszónok, az „Oratorium“ vezetője.	Vallásstan Filozófia	V—VIII. VIII.	1i	4
4	Belyis Antal piarista, rendes tanár, a VII. o. főnöke, a filológiai muzeum öre.	Görög ny. Latin ny.	V. VI. VIII. VIII.	18	13
5	Jakab János piarista, rendes tanár, bölcséletdoktor, a VII. o. főnöke, az énekkar vezetője, az énekszertár öre.	Latin ny. Görög ny. Ének	V. VII. VII. I. II.	18	11
6	Jochs József piarista, rendes tanár, hitelemző, 1928. márc. 8-tól a fizikai szertár öre.	Mennyiségt. Termtan Mennyiségt. Termtan	I. IV. VIII. III. VIII. I. IV. VI. VIII. VIII.	18 20	3
7	Kováts Andor világi, rendes testnev. tanár, a játékdélutánok és az ifj. sportkör vezetője, a torna szertár öre.	Torna Játék	I—VIII. I VIII.	16 8	3
8	Menczer József piarista, rendes tanár, a IV. o. főnöke, a tanári könyvtár öre, 1928. márc. 8-tól igazgató-helyettes.	Magyar ny. Latin ny. Vallásstan	IV. VI. VIII. IV. IV.	17	4

Sorszám	A tanár neve	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok, melyekben tanított	Heti óráinak száma	Tanár évei- nek száma
9	Mihálkó Béla piarista, rendes tanár, a II. o. főnöke, az önképzőkör vezetője, a cserkészcsapat parancsnoka.	Magyar ny. Latin ny. Vall:stan	II. VII. II. I. II.	17	8
10	Pfléger Mihály piarista, rendes tanár, hitelemző, a föld- rajzi, term.-rajzi és vegytani szertár őre. 1928. márc. 8-tól még:	Földrajz Term.-rajz Vall:stan Fizika	II. III. IV. IV. V. VI. III. III.	18	2
11	Polcsik Lénárd piarista, rendes tanár, a III. o. főnöke, a tanári értekezletek jegyzője.	Történelem Magyar ny.	II. VI. VII. VIII. III.	16	5
12	Pozsgay Rezső piarista, rendes tanár, bölcséletdoktor.	Történelem	V.	3	20
13	Róth József piarista, rendes tanár, az V. o. főnöke, a kisebb ifj. könyvtár őre, a segélyző egyesület vezetője. 1928. márc. 8-tól még:	Német Magyar Földrajz Term.-rajz	II. V. VII. VIII. V. I.	18 2	4
14	Schüssler Albert piarista, rendes tanár a VI. o. főnöke.	Német ny. Latin ny. Történelem	II. III. IV. VI. VI.	17	34
15	Schuller János piarista, rendes tanár, az I. o. főnöke, a nagyobb ifj. könyvtár őre. 1928. márc. 8-tól még:	Latin ny. Magyar Term.-rajz	IV. I. III. I.	17 2	30
16	Szabó István világi, rendes rajztanár, a rajzszerter őre. 1928. márc. 8-tól:	Rajz Term.-rajz Rajz Mennyiségt.	I—VIII. I. II. I—VIII. II.	18 18	5

B) A rendes órarend keretén kívül tanító hittanár:

Závory Elek, ref. hitoktató.

C) A rendkívüli tantárgyak tanárai:

1. **Herédi-Szabó Imre**, zene tanár, tanította a zenét heti 3 órában.
2. **Jakab János dr.**, rendes tanár, tanította az éneket heti 3 órában.
3. **Mihálkó Béla**, rendes tanár, tanította a gyorsírást heti 4 órában.
4. **Szarvas András**, orvosdoktor, világi, kórházi főorvos, iskolaorvos, tanította az egészségtant a VII. osztályban heti 2 órában.
5. **Róth József**, rendes tanár, tanította a német társalgást heti 2 órában.

D) Szolgák:

1. **Csonka Ede**. Szolgálati éveinek száma 5.
2. **Hertling József**. Szolgálati éveinek száma 3.

IV. A tanárok társadalmi munkássága.

1. **néhai Niklos János** a róm. kath. egyházközség tanácsának, a gimn. bizottságnak, a közs. iskolaszéknak, az orsz. árvalház és a városi zeneiskola felügyelő bizottságának rendes, a Kath. Egylet, a Keekeméti Piarista Deákegyesület s a Katona József Kör vál. tagja, a VIII. eserkészkerület társelnöke. 1928. március 5-én történt haláláig.

2. **Csösz László** a róm. kath. Egyházközség tanácsának, a gimnáziumi-gazdaság- és pénzügyi-, valamint a tápintézeti bizottságának, a MIVE alapító és vál., az Eötvös L. math.-fiz. társ. rendes, a Katona József Kör, a Keekeméti Piarista Deákegyesület és az alsóker. 48-as kör vál. tagja.

3. **Bátky Miklós** a kegyesrendi növendékek prefektusa.

4. **Jochs József** a VII. eserkészkerület gazdasági főtitkára.

5. **Menczer József** a Keekeméti Piarista Diákszövetség és a Magyar Tanárok Nemzeti Szövetségének választmányi tagja, a Kath. Egyház dec. 11-iki adventi estéjén Prohászkaról, az intézet márc. 15-iki ünnepélyén hazafiságunk újabb motívumairól tartott előadást.

6. **Mihálkó Béla** a VIII. eserkészkerület főtitkára, a Foederatio Americana Jazygia corporatiójának lelkésze, előadásokat tartott a Kath. Népszövetségben és a Munkásegyletben.

7. **Polcsik Lénárd** az iskolai ünnepélyeken és templomban alkalmi és egyházi beszédeket mondott.

8. **Pozsgay Rezső dr.** kegyesrendi házfőnök, a kath. egyházközség tanácsának, a gimn. bizottságának, a közs. iskolaszéknak, Keekemét városi bizottságának rendes, az áll. polg. és elemi leányiskolák gondnokságá-

nak, a városi muzeum és könyvtár felügyelőbizottságának, a Duna–Tisza-közi Mezőgazdasági Kamarának és Kath. Egyletnek, a Kecskeméti Piarista Diákegyesületnek vál. tagja, a Kecskeméti Gazd. Egyesület igazgatóválasztmányi és fegyelmi bizottságának elnöke, több alkalommal beszédet és előadást tartott a Gazdasági Egyesületben és Úri kaszinóban.

V. A végzett tanítási anyag.

Az 1899. évi Gimmáziumi Tantervben előírt tanítási anyagot kibővítvé az újabban behozott tantárgyakkal minden osztályban elvégeztük. Az I–IV. osztályban a m. kir. VKM. 1924. évi júl. hó 24-én kelt 80.000 sz. rendeletével kiadott Tanterv szerint tanítottunk. Ugyanezen rendelet értelmében a felső oszt.-ban görögpótlót nem tanítottunk. Az olvasmányokra, könyvnelküliekre és írásbeliekre nézve az előírt rendhez igazodtunk.

VI. A könyv- és szertárak gyarapodása.

A tanári könyvtár gyarapodása ajándék útján 2 kötet 450 P. vétel útján 32 kötet 270 P, összesen 27450 P értékben. 21 folyóiratot járattunk 235 P előfizetéssel.

Az ifj. könyvtár gyarapodott vétel útján 111 kötettel 58164 P értékben.

A természettudományi szertárba vegyi szerekért 58 P 11 f fizettünk.

A fizikai szertár gyarapodása 12 drb eszköz és 10 drb. falikép 663 P 74 fill. értékben.

A rajzszertárba 11 drb rajzhatteret készítettünk 44 P értékben.

VII. Ifjúsági egyesületek.

1. **Önképzőkör.** A folyó iskolai évben vezetőtanára Mihálkó Béla volt, tisztviselői pedig a következők: elnök: Baraczka István VIII. o. t., kr. pn.-titkár: Horváth Jenő VIII., jegyző: Molnár Máté VII., aljegyző: Höfer Máté VII., kr. pn., pénztáros: Dömötör István VIII., ellenőr: Koronczy Rudolf VIII., kr. pn., könyvtárosok: Homoki János VII. és Puchy László VI. o. tanulók.

A kör 1 alakuló, 11 rendes és 3 ünnepi gyűlést tartott. Az üléseken elhangzott 18 szavatal, 14 felolvasás, 2 ének-, 7 zeneszám és 1 pasztell-bírálat.

Május 17-én az önképzőkör házi szavaloversenyt rendezett, melynek

az I. díjat, 15 P jutalmat Pleininger József VIII. o. t., a II. díjat, 10 P jutalmat Tihanyi Tibor kegyesrendi növendékpap, VI. o. t., a III. díjat, 5 P jutalmat Boskó József VII. o. t. nyerte meg. Loszkoz Ödön kegyesrendi növendékpap, VI. o. t. és Zimay Károly VI. o. t. dícséretben részesültek.

A május 26-i záróünnepély műsora a következő volt. 1. a) Herédi-Szabó: Szerenád. b) Kőszegi: Menuett. Zene. 2. Reviczky: A törvény betűje. Szavalta Zimay Károly VI. o. t. 3. a) Dürrner: Tavaszi dal. b) Marschner: Tavaszi dal. Ének. 4. Baraczkza István VIII. o. t., kr. pn., az Önképzőkör elnökének beszámolója. 5. Szatmári I.: Jankó átka. Szavalta Tihanyi Tibor VI. o. t., kr. pn. 6. Erödi: Szülőföldem. Ének. 7. Igazgatói záróbeszéd s a pályázatok eredményének kihirdetése. 8. Linka: Induló. Zene.

2. **Ének, zene.** Az intézet hagyományos ének- és zenekultúráját szolgálja a 93 tagú vegyeskar és a 24 tagú zenekar. Az énekkar dr. Jakab János kegyesrendi tanár vezetésével az iskolai ünnepélyek alkalmával hazafias-, nép- és műdalok előadásával szerepelt. Ugyancsak ez a kar énekelt a vásár- és ünnepnapi, ugyyszintén a hétköznapi diákmisséken is. Intézeti organista Fekete Gyula VII. oszt. tanuló.

A pár év óta szünetelő rendszeres zenetanítás a róm. kath. Egyházközség jóvoltából és anyagi támogatásával az idén újra megkezdődött és már az iskolai év folyamán több ünnepélyen szerepelt az intézet zenekara. Pünkösöd két ünnepén pedig az énekkarral együtt König: Kalazancius miséjét adta elő. A zenekar vezetője Herédi-Szabó Imre zenetanár. Szer-táros Iv. Szabó László VI. oszt. tanuló.

3. **Cserkészcsapat,** A mult iskolaév befejezése után június 30-án indult el a csapat 3 hetes nagytáborozásra. A táborhely Zalamegyében Pula és Nagyvázsony között volt egy 700 éves templom és apácakolostor romjai tövében, árnyas erdőrengeteg közepén vízesésekkel tarkított zügó hegyipatak szomszédságában. Az állótábor keretében a csapat kirándult a vulkanikus Kab hegyre, megnézte a kislódi edénygyárat, a Kinizsi várromot s azonkívül Tihany és Balatonfüred hírességeit. Az állótábor lebontása után mozgótábor keretében a csapat bejárta a Balaton egész északi, zalai partját, volt Keszthelyen és Hévízen, Szigligeten és Badacsonyan. Az eredmény az volt, hogy egy napot Budapest nevezetességeinek megtekintésére fordított a csapat és e kevés idő alatt is igen gazdag programot hajtott végre s a csapat lelkiükben és testiükben egyaránt megerősödvé tért haza.

Az új iskolaévben a csapat folytatta a kitűzött célok szerint való munkát. Októberben jelöltekéket vett fel s az örsi keretek között végezte rendes évi munkáját. Október 16-án a tornateremben a nagyközönség számára vetítettképes előadással s egyéb számokkal tábori beszámolót tartott. A rendes csapatösszejövetelek és kirándulások mellett huzgón folyt az örsvezetők és a jelöltek képzése. Az örsvezetőkét Bátky Miklós tanártiszt, a jelöltekéket Miháلكó Béla parancsnok és Jochs József tanártiszt képezték ki.

Május 8-án a csapat 45 főnyi létszámmal részt vett a világ főcserkészének és a cserkészlet megalapítójának, az angol Sir Robert Baden-Powellnak tiszteletére rendezett budapesti nagy ünnepségen és fölvonuláson. Ugyanekkor volt a hárshegyi Cserkészparkban és a Jánoshegyi-kilátón.

Május 19-én és 20-án a városi színházban két szindarabot adott elő a csapat. „Cserkészek a meseerdőn“ és a „Garaboncok“ címűt. Az első darab szerzője, dr. Kistersitz József is jelen volt az előadáson. Az előadáson a csapat minden tagja és a gimnázium zenekara is szerepelt. Az előadásnak szép erkölcsi és anyagi sikere volt. A csapat támogatói közül föl kell említeni a Róm. káth. egyházközséget, Kecskemét város tanácsát, a Kecskeméti Piarista Diákegyesületet, az Első Magyar Kecskeméti Konzervgyárat és még két névtelenül maradni akaró támogatót, akik nagyobb összegekkel segítették a csapatot.

A színházi előadáson felülfizettek; Révész István püspök, Zimay Károly polgármester, dr. Iv. Szabó László, dr. Kiss Jánosné, Szőke Gyula, dr. Nyúl-Tóth Pál, Szabó László tanácselnök, Bagi Lajos, Fajth Vilmos, Fittler Róza főnöknő, dr. Sándor József, Mattyók Sándor, Dezső Lajos, Maurer Frigyes és mások.

Június 17-én a csapat 19 újonctagja tett ünnepélyes keretek között fogadalmat.

A csapatnak 54 tagja van. Örsvezetők: Bense Sándor, Boskó József, Molnár Máté és Schifter Ferenc voltak. A csapat tisztjei a cserkészkerületnél is vezető munkát végeznek.

Az idei táborot a csapat Hevesmegyében Sirok vára mellett rendezte. Utána mozgó táborban Eger megtekintése után a Bükk hegységen át Diósgyőr, Miskolc, Aggtelek, Ózd, Salgótarján nevezetességeinek megtekintése a célja.

Beszámoló az ifjúsági sportkör 1927–28. tanévi működéséről.

A sportkör neve: Zrínyi.

A sportkör kerület: Budapestvidéki.

A sportkör csoport: Kecskeméti.

A sportkör igazolási száma: 40.

A sportkör megalakulás ideje: 1927. november 14.

A sportkör: tiszteletbeli elnöke (igazg.): Niklos János ig. meghalt; Csösz László h. ig.

A sportkör vezetőtanára neve és lakcíme: Kováts Andor, Kecskemét, Kossuth-tér 3., I. 2.

A sportkör vezetőtanára testnevelő tanár-e? Testnevelő tanár.

Az intézet tanulóinak teljes létszáma: 304.

A magántanulók, illetve a magánvizsgázók száma: 5.

A testgyakorlás alól felmentettek száma összesen: félévre 4, egész-
évre 35, összesen 39.

A testnevelési alap fizetése alól felmentettek száma: 25.

A testnevelési alapra fizető tanulók száma összesen: 284.

A sportkörben működő tagok száma korosztályonként: I. korosztály
(10--12 évesek) 40. II. korosztály (12--14 évesek) 42. III. korosztály (14--16
évesek) 38. IV. korosztály (16 éven felül) 68.

A korosztályok sportköri foglalkozásának heti óraszámja összesen: 4.

A működő szakosztályok: játék, torna, atlétika, úszás, vívás, télisport,
céllövészet, turisztika, evezés, egyéb: atlétika, céllövészet, játék, korecsolya,
torna, tenisz, úszás, vívás.

Van-e az intézetnek tornaterme? Van.

Hány négyzetméter? 161,5 m²

Padozata? Fa.

Van-e az intézetnek játékra alkalmas udvara? Kisebb játékra.

Hány négyzetméter? 1593 m²

Külön játszótere? Nincs.

Hány négyzetméter?

Melyik sporttelepen gyakorolnak a tagok? A „Kecskeméti Atlétikai
Club” pályáján.

Hányszor hetenként? Egyszer.

Van-e uszoda? Van.

Hányan tanultak meg úszni az iskolai év alatt? 8.

Hányan tudnak összesen? 56.

Télisport üzésére van-e mód? Korecsolyázásra.

Melyik sportnemből rendezett a sportkör házi-, intézetközi-, csoport-
kerület-, országos versenyt? Footballból osztályközi bajnokság; úszásból
házi és intézetközi; vívásból intézetközi, házi és csoport.

Melyik K. I. S. O. K. versenyben, hol, mikor, hány taggal vett részt
a sportkör?

Csoportversenyben:

Kerületi versenyben:

A K. I. S. O. K. versenyben elért eredmények rövid leírása:

A múlt iskolai évben a szünidőre társadalmi egyesületeknek kiadott
sportköri tagok száma:

A sportkör vagyonának múlt évi maradványa: 382,20 P.

A jelen tanévben testnevelési járulékából befolyt 40% részesedés:

A jelen tanévben befolyt egyéb bevételek összege: 29,59 P vívóver-
senyből.

A sportkör jelen tanévi összes kiadása: 748,39 P.

Maradvány:

A sportkör működésére vonatkozó egyéb feljegyzések:

A sportkör által esetleg rendezett csoport, kerületi, vagy országos verseny részletes eredménye:

Kecskemét, 1928. június hó 18-án.

Kováts Andor

testnevelő tanár, a sportkör tanácselnöke.

Csösz László

igazgató.

A versenyeken díjakat nyertek: Pásztor Lajos V. o., Bardócz Jenő V. o., Czarbol Ferenc IV. o., Bakkay László VI. o., Szakál János VI. o., Zimay Károly VI. o., Pásztor János VI. o., Molnár Máté VII. o., Bardócz Árpád VII. o., Horváth Jenő, Orbán Nándor és Pleininger József VIII. o. tanulók.

A tornaünnepélyt június 15-án d. u. az iskola udvarán tartottuk meg a tanári kar és szülők szépszámú érdeklődése mellett. Az ünnepélyen ez iskolai évben nyert díjakat Csösz László h. igazgató úr osztotta ki.

VIII. Jegyzőkönyv

a kecskeméti kegyesrendi r. kath. gimnáziumban kitűzött pályázatok elbírálása végett f. é. május hó 21-én megtartott gyűlésről.

A tételket megállapító bizottság az 1927. évi október hó 29-én tartott gyűlésében 14 lételezre tűzött ki pályadíjat.

A határidőre 27 pályamunka érkezett be; bírálói: Révész István tábori püspök, Bardócz Árpád kir. ügyész, elnök, Csorba János gyógyszerész, Dömötör Lajos városi tanácsnok, Dömötör László dr. ügyvéd, Füredi Lajos dr. városi tanácsnok, Gaspárich Lajos reálisk. igazgató, Gömöri Sándor takarékp. titkár, Harkay Béla városi főjegyző, Harkay József törvénysz. tanácseln., Hegedűs Ferenc dr. ügyvéd, Matlyók Sándor ny. őrnagy földb., Homoki Nagy László dr. ügyvéd, Nyúl-Tóth Pál városi tanácsnok, Ottó Sándor műszaki főtanácsos, Szabó Iván országgy. képvis. bankigazgató, Iványosi Szabó László dr. kormányfőtanácsos, főgondnok, Szabó László törvénysz. tanácselnök, Tassy József dr. tisztifőorvos, Winkler István takp. főkönyvelő, Zimay Károly polgármester és a gimnázium tanári testületének tagjai.

1. Kecskemét város közönségétől alapított „Széchenyi-díj”-ra, melyért csakis kecskeméti születésű ifjak pályázhatnak, a bizottság a köv. történelmi tételt tűzte ki: Bach kormányrendszere a Blick megvilágításában. Pályamunka nem érkezett be.

2. A Kecskeméti Kaszinó díjra kitűzött irodalmi tétel: „Elbeszélés Katona József életéből”.

a) A Válóúton című „Engedd meg illendően eltemetnem” jeligés dolgozat jutalomra nem érdemes.

b) A „Holnap kezdődik az élet” c. munka figyelemre méltó. Az elbeszélés tárgya Katona pesti jogászletele Kecskemétre való visszatéréséig.

Háttere Napoleon hadjárata és a magyar jogászság hazafias mozgalmái. Inkább regényvázlat, mint elbeszélés. Gazdag mesét sző, alakjait azonban nem jellemzi. Meséje szeszélyesen szökdécsel. Stílusa fejletlen s néhol avultan szóvirágos. Jutalma 12 P. Szerzője: Varga Kálmán VIII. o. t.

3. A Zsiga-díjra kitűzött vallástani tétel c. Prohászka. Egy pályamű érkezett be a „Dum spiro, spero“ jeligés dolgozat. Prohászkanak sok művét olvasta. Szerkezete áttekinthető, de hibája, hogy nem aknázza ki a rendelkezésre álló anyagot. Sok az idézet s kevés az egyéni mondanivaló. Egyébként stílusa kifejező, helyenkint lendületes. Jutalma 25 P. Szerzője: Hófer Máté kegyesrendi növendékpap, VIII. o. t.

4. A Horváth Döme díjra kitűzött pályázat a magyar irodalomból vette tárgyát. Címe: A magyar mult Herczeg Ferenc műveiben. Erre két pályamű érkezett be.

a) Az első a „Saecula Hungarica“ jeligéjű. Alapelve helyes: A magyar multban nem az adatokat kell keresnie a művésznek, hanem a magyar lelket. De a szempontot nem viszi végig következetesen. A művek fejtegetése nem egyformán értékes. Van sok figyelemreméltó mondanivalója és gondolatait formásan fejezi ki. Élvezetes olvasmány. Jutalma: 25 P. Szerzője: Klimes Péter, kegyesrendi növendékpap, VII. o. t.

b) A másik dolgozat jeligéje: „Régi dicsőség.“ A magyarság problémáit a szereplők lelkében keresi s úgy inkább a lélekrajzzal, mint a korrajzzal foglalkozik. Aránytalan. Némely műveket jobban elemez, másokat meg vázol. Előadása sima, gondolatmenete logikus. A fogalmazásban jár-tas. Az eredmények összegezése hiányzik. Jutalma: 20 P. Szerzője: Füg Béla, kegyesrendi növendékpap, VIII. o. t.

5. A Pózná díjra kitűzött történelmi tétel címe: A magyar ifjúság nagy nevelői. Egy pályamű érkezett be, a „Juventus“ jeligéjű. Szerzője az anyag összegyűjtésével érdemes munkát végzett s e tekintetben teljes. De a feldolgozásban igen nagy aránytalanságok mutatkoznak. Néhol indokolatlanul költői hatásokra törekvő, máskor meg kissé pongyola. Legfőbb hibája, hogy kevés az önálló mondanivalója. Sikerült a XVIII. sz. kultúrhistoriai képe. Jutalma: 20 P. Szerzője: Oláh Imre, kegyesrendi növendékpap, VII. o. t.

6. Szociális tárgyú tétel. Címe: A katolikus hitlejlesztés a kultúra szolgálatában. Két pályamű érkezett be.

a) A „Docete omnes gentes“ jeligés dolgozat jól összegyűjti anyagát s általában helyesen dolgozza fel. Igen terjedelmes. Stílusa nehézkes. A tárgyát következetesen egy szempont szerint vezeti s mindig biztosan kezeli. Jutalma: 25 P. Szerzője: Eröss József, kegyesrendi növendékpap, VII. o. t.

b) A másik dolgozat jeligéje „Luctor et emergo.“ Sokat ír általában a hitlejlesztésről, holott a kath. hitlejlesztés ügyét a kultúra szolgálat szempontjából kellett volna szemlélnie. Stílusa nem kifejező, szerkesztő-

készsége csekély. A dolgozat felöleli a témát s érdemes munka. Jutalma: 20 P. Szerzője: Loszkoz Ödön, kegyesrendi növendékpap, VI. o. t.

7. Esztétikai tétel: Manzoni: Jegyesek. A kath. szellemű irodalom. A beérkezett dolgozat jeligéje „Cristoforo.“ Nemesak a szorgalmas, hanem a hozzáértő ember munkája: az irodalmi dolgozatok közt a legsikerültebb. Észrevételei finomak s megállapításai igazak és tárgyilagosak. Ez nyelvezetén is megérzik: nemesen egyszerű. Teljesen eredeti munka. Meglepő, de igaz hasonlatokat fedez fel Manzoni s más európai írók közt. Megérzi, hogy hol vannak a problémák. A regénynek sok rejtett szépségét fedi fel. Jutalma: 40 P. Szerzője: Szimon Béla kegyesrendi növendékpap, VII. o. t.

8. Költői tétel. Címe: Böcklin: A holtak szigete (Vers.) Beérkezett egy mű. „Omnes eodem cogimur“ jeligével. A vers elgondolása jó: a kép komor hangulatát akarja kifejezni. Szókincse, fantáziája van. Helyes érzékel választja a rövid (kétsoros) strófákat. De verselése hanyag. Akad több gyengén rimelő, a vers vége felé pedig megbicsakló ritmusú, a nyelven erőszakot tevő sor. Jutalma: 12 P. Szerzője: Bölcs Gyula VIII. o. t.

9. A műfordítás anyaga P. K. Rosegger: Der Emigrant. Fordítás németről magyarra. Négy pályamű érkezett be:

a) Az elsőnek jeligéje: „Első próba.“ A kívánt mértéket nem üli meg.

b) A második jeligéje: „A haza minden előtt“. A pályázónak van fordítási készsége. Fordítása magyaros. Néhány helyen félreértette a szöveget s a dolgozat külső alakjára is igen kevés gondot fordított. Még a jeligét is elfelejtette ráírni a pályázatra. Jutalma: 12 P. Szerzője: Orbán Nándor VIII. o. t.

c) A harmadik fordítás jeligéje: „Exurge.“ A fordító derék munkát végzett. A külső kiállítás is tetszetős. Sajnos, fordítása nem mindig kifogástalan. Túlságosan ragaszkodik a szöveghez s ahol szabadabban akar fordítani, ott tévedések és félreértések fordulnak elő. Jutalma: 12 P. Szerzője; Kövesi József kegyesrendi növendékpap, VII. o. t.

d) A negyedik műfordítás jeligéje: „Ora et labora.“ Minden tekintetben gondos, lelkiismeretes munka. Jó lett volna, ha a címet is lefordította volna. Túlságos lelkiismeretességének tudható be, hogy helyenkint a túlságosan ragaszkodik a szöveghez. Jutalma: 20 P. Szerzője: Wittmann Ádám kegyesrendi növendékpap, VI. o. t.

10. Természettudományi tétel. Címe: A földrengés. Két pályamű érkezett be.

a) Az első jeligéje: „*Ilárra qél.*“. 77 oldalon tárgyalja a földrengéseket. Ügyes dolgozat s amellet sok szorgalomról tanuskodik. Kár, hogy a tárgyhoz kevésbé tartozó vulkánikus és gejzir-jelenségekről sokat ír. Jutalma: 25 P. Szerzője: Magyar István kegyesrendi növendékpap, VII. o. t.

b) A másik a „Mens agitat molem“ jeligés dolgozat. A forrásmunkák ügyes felhasználásával megszerkesztett dolgozat. Mondatai néhol nem magyarosak és a dolgozatban sok a javítgatás. Jutalma: 25 P. Szerzője: Pohola József kegyesrendi növendékpap, VI. o. t.

11. Fizikai tételül a Repülés címűt tűzte ki a bizottság. Erre egy pályamű érkezett: „Daedalus“ jelíggel, Komoly munkával, a forrásművek alapos áttanulmányozása alapján készült a dolgozat. Foglalkozik a repülés fizikai alapjaival, történetével, a repülőgép szerkezetével és működésével. Kerek egészlet alkotó, ábrákkal szépen illusztrált s matematikai levezetésekkel igazolt munka. Jutalma: 40 P. Szerzője: Eröss József kegyesrendi növendékpap, VII. o. t.

12. A matematikai tétel címe: A valószínűség számítás és a szerencsejátékok. Pályamű nem érkezett be.

13. Az alsóosztályosok pályázata leírás volt „Séta a ház körül az állatvilágban“ címmel. Négy dolgozat érkezett be.

a) Az első jelíggéje: „Avesque multiplicentur...“ Az idej pályázat legszébb gyűmölése. Igazi írói tehetség munkája. A 90 sűrűn beírt lapra terjedő kis kötet avatott kézzel vezet bennünket a természet szébb világába. Van szeme és szíve hozzá. Kedves elbeszélések, hangulatos tájképek, lekötő szellemes magyarázatok váltakoznak lapjain szébbnél-szébb reflexiókkal átszőve. Hangja majd komoly, majd tréfás, de nem hiányzik a humor elfogódottsága sem. Meglátja az állati lét komikus vonásait, de még meghatóbbak állattragédiái. Az ötletek bőven folynak s mesélő kedve sohasem fárad. Izlése fejlett, nyelve gazdag. Eredeti alkotás. Jutalma: 40 P. Szerzője: Homoki Nagy István IV. o. t.

b) A „Törekvő„ jelíggés mű rövidege miatt jutalomba nem részesült.

c) „Nem, nem, soha“ jelíggés pályamű könyvjutalomba részesült. Szerzője: Hávor Endre IV. o. t.

d) „Ki a Tisza vizét issza“ jelíggés mű szerzője nem akar szakszerű lenni. Különösen olyan állatokról emlékezik meg, melyekhez valamely kedves emlék fűzi. Közvetlen hangú előadását élményei közbeszövéseivel teszi változatossá. Jutalma: 20 P. Szerzője: Nyúl Tóth Pál III. o. t.

14. A festészeti tételül a gimn. vagy környékének egy jellegzetes részében való lefestése szolgált. 6 pályamű érkezett be.

a) Az 1. sz.-nak témája nehéz, de ezt artistikusan oldotta meg. Ecset kezelése könnyed, friss. Részleteiben is a legkiválóbbat nyújtja. Legjobban sikerült az ege és a kórházzal szemben levő házsor. Kisebb rajzhibáktól eltekintve nagyon értékes munka. Jutalma: 25 P. Szerzője: Vámos Kálmán VII. o. t.

b) A 2. sz.-ú pályázat tökéletes munka. Kedves, szerény a tárgya s őszintén adja vissza azt a hangulatot. Előadása öntudatos, átgondolt, épen azért nem olyan friss, mint az előző. Ez azonban nem hibája. Jutalma: 25 P. Szerzője: Bense Sándor VIII. o. t.

c) Bakkay Endre VIII. o. t., Horváth Jenő VIII. o. t., Bardócz Árpád VII. o. t. és Hoffmann Ferenc VI. o. t. festményei a gondos és lelkiismeretes munka eredményei. Dícséretben részesültek.

IX. Jótékonyság.

1. *Adományok.* Mattyók Sándor 150 P, Róm. Kat. Egyház 140 P, Alapítványi kamatok 139*20 P, Gömör László, Petráss András, Kat. Egylet, Révész István tábori püspök, özv. Sikari Kovács Mihályné 50 P, Dr. Nyúl Tóth Pál 48 P, Kecskeméti Takarékpénztár Egyesület 44 P, Kecskeméti Casinó, Szöke Gyula, Dr. Dömötör László 40 P, Winkler István 38 P, Dr. Hammerschmid József 35 P, Fekete család, Dr. Dömötör Lajos, Dr. Iv. Szabó László 30 F, Dr. H. Nagy László, Dr. Sándor József, Dr. Fritz Imre 25 P, Dr. Stejszkal Ottó, Szabó László 24 P, Gara Mihály, Mintsek Géza, Dr. Blau Jenő, Dékány László, Kecskeméti Ker. Iparhitelint. és Népbank, Kecskeméti Leszámitoló és Pénzv. Bank, Dr. Szabó Iván, Dr. Márkus Ferenc, Dr. Wágner Béla, Gerber Ferenc, Dr. Bábieczky Kálmán, Dr. Fischer István, özv. Dr. Gyalokay Sándorné, Dr. Halász László, Dr. Traub József, Dr. Farkas Ferenc, Zimay László, Dr. Nagy Mihály, Bozzay Lajos 20 P, Dr. Kárpáti Károly 16 P, Székely Sándor, dr. Magyar Károly, dr. Nóta István, dr. Dudás Dániel 15—15 P, Jobbágy Miklós 11 P 50 f, dr. Nagy László, Langenbach János, Dömötör Pál, dr. Feszler György, dr. Balázsfalvi Kiss Kálmán, Posch Lipót, dr. Dömötör István, Kecskeméti Szikvizgyár Rt., Bagi Béla, Bardócz Árpád, dr. Damó Zoltán, Ifjúság egy barátja, Fehér József, Harkay Béla, Harkay József, dr. Hitter Miklós, Oláh Béla, dr. Pásztor János, dr. Puskás János, dr. Szelei Imre, dr. Máté József, dr. Fejér Albert, Fűredy Lajos, dr. Tapasztó István, Joódy Endre 10—10 P, Csorba János, Wéber Aladár 8—8 P, dr. Pozsgay Rezső, dr. Jámbor József, Polló János, Klausz Jakab, Eötvös László, Bódogh Ferenc, S. Kovács Gábor, Lajosmizsei Takarékpénztár, Izsáki Népbank, özv. Réthy Menottiné, Tóth Zsigmond, dr. Horváth Károly, Virágh László, Bakkay József, dr. Dobos István, dr. Hévizy József, dr. Kerekes József, Király Károly, dr. Labancz Ferenc, dr. Markó Imre, dr. Molnár Árpád, Kuczka József, Máté István, Kuczka Kálmán, vitéz Szabó Mihály, Nagy Zoltán, dr. Cserey Pechány Albin, dr. Szarvas András, dr. Virágh László, Hubanek Béla, Szél Nándor, dr. Aszódi Géza, Zimay Pál, dr. Szívós Béla, dr. Gráber József, dr. Augner Rezső, dr. Bende Sándor, Balogh József, dr. Nagy László, dr. Szívós József, Berente Gáborné 5—5 P, Francsek József, Losonczy László, S. Kovács Kálmán, Polyák János, dr. Szabó József 4—4 P, Schira Mihály, Paksi István 3—3 P, N. N., Rosta Lajos, Pataki Dezső, Jency Vilmos, Szántó László, Gáspár József, Csáky Márton, Gulyás János, K. J., özv. Geréby Gyuláné 2—2 P, X. Y. 1 P. Összesen 2297 P 70 fill.

3. *Ifj. Segélyző Egyesület.* Az egyesület 156 tanulót látott el 1451 kötet tankönyvvel. Bevétel volt: 2019 P 57 f, kiadás: 823 P 75 fillér.

4. *Tandíjmentesség.* Az iskolafentartó r. k. egyházközség tandíj fejében elengedett 3600 P.

5. *Tápintézet.* A r. kat. egyházközség által fenntartott tápintézetben iskolánk 1 tanulója teljesen díjtalanul, 6 tanuló havi 8—8 P-ért, 15 tanuló pedig havi 16 P-ért kapott ebédet és vacsorát.

6. *Segélyezés és jutalmazás.* Részint segélyben, részint jutalomban részesült 39 tanuló. Az erre fordított összeg: 944 P. Könyvjutalmat 38 tanuló kapott 182 P értékben.

**A fegyelmi szabályok általános intézkedései az intézet
növendékeire a szünetekben is kötelezők.**

X. A tanulók érdemsorozata.

Rövidítések: g. kaih. = görög katolikus; ref. = református; unit. = unitárius;
kr. pu. = kegyesrendi papnövendék; ism. = ismétlő; ö. d. ösztöndíjas; fm. = felmentve;
p. = példás; j. = jó.

Első osztály.

Osztályfőnök: Suller János.

A tanuló neve	Magaviselet	E l ő m e n e t e l								
		Vallás	Magyar ny.	Latin ny.	Földrajz	Természetr.	Mennyiség	Rajz	Testgyakor.	Ének
Antal András ism.	j	3	3	3	3	3	3	2	3	2
Antal Domokos.	p	1	2	2	1	1	2	2	2	2
Aschenbrenner János	j	1	2	2	1	1	2	2	2	1
Bartha Zoltán	p	2	1	2	1	1	2	1	1	1
5 Berente István	j	1	2	2	1	1	1	2	1	1
Berg Lajos	j	3	3	4	2	3	3	3	3	3
Bierer Andor	j	2	3	4	2	2	3	1	2	2
Blank Artur	j	3	4	4	3	2	4	3	3	3
Dassievitz Barnabás	j	3	3	3	2	2	3	1	2	1
10 Deák István	j	2	3	3	3	2	3	3	3	2
Fajszai Árpád	j	3	3	3	3	3	2	2	2	2
Faragó Jenő	j	2	3	3	2	2	3	3	2	1
Farkas István	j	2	3	3	2	2	3	3	2	1
Fodor György	j	1	2	2	1	2	2	2	2	1
15 Forinyák Károly	p	1	2	2	2	1	2	2	2	2
Füri Péter	j	2	3	3	2	3	3	3	3	3
Gábor János	j	2	2	2	2	2	3	3	3	3
Hümpfner János	p	1	1	1	1	1	1	2	1	1
Jánosy Sándor	j	2	2	3	2	2	3	2	2	2
20 Joszt József	j	2	3	3	3	2	3	3	3	3
Kasza Márton ism.	j	3	3	3	2	3	3	3	3	2
Kiss Ferenc	j	2	3	3	2	2	3	3	2	2
Kiss István	j	3	3	3	2	2	3	3	2	2
Kobolt Endre	j	2	3	3	3	2	3	3	3	2
25 Komma László	j	3	4	4	4	3	4	3	3	2
Kovács István	j	2	2	2	1	2	2	2	fm	1
Kósa Ferenc	p	1	1	1	1	1	2	2	1	2
Krisztián Lajos	p	1	1	1	1	1	1	1	1	2
Magyar Ferenc	j	2	3	3	2	2	3	2	3	1
30 Maros Antal	p	1	3	3	2	2	3	3	1	1
Márovics Ferenc	p	1	1	1	1	1	1	2	1	1
Molnár László	p	1	2	2	2	2	1	2	2	2

A tanuló neve	Előmenetel									
	Magaviselet	Vallás	Magyar ny.	Latin ny.	Földrajz	Természettud.	Memorizáció	Rajz	Testgyakorlás	Ének
Nagy Béla	p	1	1	2	1	1	2	2	1	1
Nagy László	p	1	2	1	2	2	2	2	2	1
35 Németh Lajos	j	3	3	3	3	3	3	3	2	3
Németh Elek	p	1	1	2	1	2	2	2	1	2
Nyúl István ism.	j	2	3	3	2	2	3	1	1	2
Oláh János	j	3	4	4	3	3	4	2	3	2
Papp Pál gör. kat.	j	2	3	3	3	2	3	3	3	3
40 Sánta István	j	1	1	1	1	1	1	1	1	2
Szabó Császár ism.	j	3	3	3	3	3	3	2	1	2
Szabó Imre ism.	j	4	4	4	4	3	4	3	3	3
Szabó László	j	2	2	2	1	1	2	3	1	1
Szennai István	j	2	2	2	1	2	2	2	2	1
45 Szennai Sándor	p	1	1	2	1	1	1	2	2	1
Tasi Gergely	j	1	3	3	2	2	2	2	2	2
Tóth Béla	j	2	3	3	2	2	3	2	3	2
Trepák Károly	p	1	1	2	2	2	2	2	2	1
Túri János ism.	j	3	3	3	3	3	3	3	2	2
50 Varga György	j	1	2	2	2	2	2	2	2	1

Betegség miatt elbírálatlan maradt: Schütz Ádám.

Kimaradtak: Balanyi István, Barta József, Babiczki Ferenc, Börönte József, Hirsch József, Hirsch Károly, Illés Iván, Karácsonyi József, Keeskeméthy Károly, Leiz Lajos ism., Mészáros Ernő, Szegő György, Zana Ferenc.

Összesen : 64.

Második osztály.

Osztályfőnök: Mihalkó Béla.

A tanuló neve	Magaviselet	E l ő m e n e t e l									
		Vallásán	Magyar ny.	Latin ny.	Német ny.	Földrajz	Természetr.rajz	Menyiségtan	Rajz	Testgyakorlás	Ének
Absolon Lóránt . . .	j	1	2	3	2	1	1	3	3	3	3
André Balázs ism.	j	1	3	3	3	2	3	3	3	3	2
Bencsik Gáspár . . .	j	1	3	3	3	1	3	3	2	2	3
Bense Imre . . .	j	2	1	2	3	2	2	3	2	2	1
5 Csaplár Vilmos . . .	j	1	1	3	2	1	1	2	3	2	3
Diószegi Jenő . . .	j	3	3	4	3	3	3	3	3	3	3
Dubecz József . . .	j	2	3	3	3	2	3	3	3	3	3
Dubecz Sándor . . .	j	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Erdélyi Ferenc ism.	j	3	3	4	3	3	3	3	1	3	3
10 Fajth József . . .	p	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1
Farkas István . . .	j	1	2	3	3	1	1	2	2	1	1
Farkas János . . .	j	1	2	2	2	2	1	2	2	1	2
Fodor Vince . . .	j	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
Frenel Róbert . . .	j	1	1	3	1	1	1	2	3	1	2
15 Gágor Tibor . . .	j	1	3	3	3	2	1	3	3	3	3
Götz István . . .	p	1	2	3	2	2	2	3	2	2	2
Holczér Dezső . . .	j	2	3	4	3	1	1	3	2	2	2
Jakab István ism.	j	3	3	3	2	2	2	3	2	3	1
Király Endre . . .	p	1	2	2	2	1	1	2	2	2	1
20 Kovács Gergely . . .	j	2	4	4	4	3	3	4	3	2	3
Kökény Ernő . . .	j	2	2	3	3	3	3	3	2	1	2
Losonczi Sándor . . .	j	2	3	3	3	3	2	3	3	1	1
Lukács István . . .	j	1	2	3	2	1	1	2	2	2	3
Mattyasovszky Ottó . . .	j	3	3	3	4	3	3	4	3	3	3
25 Mácsay Brunó . . .	j	3	3	4	4	4	3	3	3	2	2
Mácsay Zoltán . . .	p	1	1	2	2	1	1	2	3	1	2
Nagy Menyhért . . .	j	3	3	4	3	3	3	3	3	3	2
Niedermayer Zsigmond . . .	j	1	3	3	3	1	1	2	2	fm	3
Novák Pál . . .	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
30 Oláh László . . .	j	2	3	4	4	3	3	3	3	2	2
Ótvös László . . .	j	1	3	4	4	3	3	3	3	3	3
Palotai Imre . . .	j	3	3	4	3	3	3	3	2	2	2
Páldeák László . . .	j	2	3	4	4	3	3	4	3	3	2
Pálffy László un. . .	p	1	1	2	1	1	1	1	2	2	1
35 Párján Lajos . . .	p	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Pethő László . . .	j	2	3	3	3	3	2	2	3	3	3
Reketyei Ferenc . . .	j	2	3	4	4	2	3	3	2	3	1
Bozgonyi Károly . . .	j	1	2	3	2	1	2	2	2	1	1
Rusz Jenő gör. kath.	j	1	3	3	2	2	2	2	2	1	1

A tanuló neve	Magaviselet	Előmenetel									
		Vallásan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Földrajz	Természetráaj	Mennyiségtan	Rajz	Testgyakorlás	Ének
40 Sági Sándor	j	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1
Schimmer Jenó	j	2	3	4	4	3	2	3	2	2	2
Soboltynski Ervin ism.	j	2	3	3	3	2	1	3	1	2	3
Szántó István ism.	j	2	3	4	3	3	3	3	2	3	2
Szemere Sándor	j	3	4	4	4	2	3	3	3	fm	3
45 Szőke György	j	1	2	3	3	2	2	3	2	1	2
Vajda László	j	1	1	1	2	1	1	2	2	fm	2
Varga János	j	2	2	3	4	3	3	3	3	3	3
Végh György	j	1	2	3	2	1	1	2	3	3	2
Villi Béla	j	2	3	3	3	3	2	3	2	1	1

Kimaradtak: Ádám Gyula, Baranyi Sándor, Szűts József.

Összesen : 52.

Harmadik osztály.

Osztályfőnök: Polcsik Lénárd.

A tanuló neve	E l ő m e n e t e l										
	Magaviselet	Vallás tan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Természettan	Memoriségtan	Rajz	Testgyakorlás
Bartha Henrik .	j	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Bodó Lajos ism.	j	1	2	3	3	2	1	2	2	1	1
Bódi Béla .	j	2	3	2	3	2	2	2	3	2	3
Faragó Antal	j	1	3	3	3	3	2	2	3	3	2
5 Farkas Ferenc .	j	2	3	3	3	3	2	3	3	2	3
Felber György	j	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2
Gajdácsi Balázs	j	2	3	3	3	2	3	3	3	1	1
Gáspár Árpád .	j	1	3	3	3	2	2	2	3	2	3
György Géza	j	1	3	4	3	3	3	3	4	2	3
10 Hamusz Zoltán .	p	1	3	3	3	2	2	1	2	2	1
Hauk Antal	j	1	1	2	1	1	1	2	2	1	2
Jakab Géza .	j	2	3	3	3	3	3	3	3	2	2
Kis Mihály .	j	1	3	3	3	3	2	3	3	3	2
Kovács István .	j	1	4	4	4	4	2	1	4	2	2
15 Langenbach Nándor .	j	1	4	4	3	4	2	2	3	2	2
Lázár András .	j	1	2	3	2	1	1	1	2	2	2
Lehoczki Pongráté .	j	3	3	3	3	2	3	3	3	3	2
Lehoczky Ákos	p	1	1	3	3	1	1	1	2	2	2
Maczonkai Endre	j	1	2	2	3	2	2	3	2	2	2
20 Matúz György .	p	1	1	2	2	1	1	1	2	1	2
Mányoki József	j	2	3	3	3	2	1	3	3	1	2
Márovics József	j	1	2	3	3	2	1	1	2	1	1
Nyúl Tóth Pál	p	1	1	2	2	1	1	1	1	1	2
Palkó Pál .	j	1	2	3	3	2	2	2	3	2	2
25 Szabó József	j	1	3	4	3	2	1	2	3	1	2
Szűszner Géza .	j	1	3	3	3	3	1	2	2	1	1
Tót József .	p	1	1	3	3	2	1	1	2	2	2
Tóth Károly	j	1	3	3	3	2	2	2	3	2	3
Tóth Péter .	j	1	4	4	4	4	1	3	3	2	3
30 Trepák József	j	2	3	3	3	3	1	2	3	2	2
Vogl László .	j	1	2	3	3	2	2	3	3	1	1
Zimay László	p	1	2	3	3	2	1	2	2	1	1

Kimaradtak: Király György, Konez Béla.

Összesen: 34.

Negyedik osztály.

Osztályfőnök: Menczer József.

A tanuló neve	E l ő m e n e t e l										
	Magaviselet	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Természettud.	Mennyiségtan	Rajz	Testgyakorlás
Abonyi Márton . . .	j	2	2	3	2	2	2	1	2	1	1
Baksa György ref.	j	1	3	3	3	1	2	1	2	3	2
Bartha Kálmán	j	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Bodó Ferenc . . .	p	1	2	2	2	2	1	1	2	1	1
5 Czarbol Ferenc	p	1	1	2	2	1	1	1	3	1	1
Csernay Lajos . . .	j	2	3	3	3	3	2	1	3	3	2
Dégi József . . .	j	1	3	3	3	2	1	1	3	2	3
Ditrich János . . .	j	2	3	3	2	1	1	1	3	1	3
Dobrovics Jenő	j	1	1	3	2	2	2	2	3	2	2
10 Erményi József.	j	1	1	3	3	1	1	1	3	2	1
Fehér Miklós	j	1	1	3	3	2	2	1	3	2	3
Feszler György	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
Fodor Jenő . . .	p	1	2	2	2	1	1	1	2	2	2
Gerber Ferenc . . .	j	1	2	3	2	3	2	3	1	1	1
15 Hajagos László	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Hávor Endre . . .	j	1	1	3	3	1	1	1	4	2	2
Kálmán Sándor	j	1	2	3	3	2	3	2	3	2	3
Kovács István . . .	j	2	3	3	3	1	2	2	3	3	3
Kurucz Zoltán gör. kath.	j	1	3	3	3	1	1	1	3	1	3
20 Lazár Béla	j	2	2	3	3	1	2	1	3	2	—
Lesi Károly	j	2	3	3	3	1	3	3	4	2	3
Major György	j	2	3	3	3	2	1	1	3	2	2
Marsa Imre . . .	j	1	2	3	3	2	1	1	3	2	2
Müller András	j	1	2	3	3	3	2	1	3	1	2
25 H. Nagy István	p	1	1	2	2	1	1	1	2	2	2
Novák Pál	p	1	2	3	3	1	1	1	2	1	2
Ort János . . .	p	1	1	2	2	1	1	1	2	2	2
Pásztor István . . .	j	1	3	3	3	2	2	1	3	3	2
Pentz János	j	2	3	3	3	3	3	3	3	2	1
30 Petrovay Zoltán	j	3	3	4	3	3	2	3	4	2	2
Stegmayer Jenő	j	3	4	4	4	3	2	3	4	4	3
Szabó István . . .	j	2	3	3	3	3	2	1	3	3	2
Szakács András	j	1	2	3	3	3	2	2	3	2	2
Szilágyi Mihály . . .	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
35 Uzony György	j	1	3	3	3	3	2	1	3	2	2
Vajda Pál . . .	j	1	3	4	4	2	2	2	4	3	3
Veroszta Vilmos	j	1	3	3	3	2	2	1	3	2	1
<i>Magántanuló: Matúz Dezső</i>		3	3	3	3	3	3	2	3	2	
<i>Kimaradt: Schmid Loránd.</i>											
		Összesen : 39.									

Ötödik osztály.

Osztályfőnök: Róth József.

A tanuló neve	E l ő m e n e t e l										
	Magaviselet	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettudj	Mennyiségtan	Testgyakorlás	Rendk. r. jz
André János	p	1	1	1	2	1	1	1	1	1	
Andruk György g. kath.	j	1	2	3	3	3	3	1	2	3	2
Antal Endre g. kath.	sz	3	3	4	4	4	3	2	3	2	2
Antoni József	j	1	2	3	3	3	3	2	2	1	2
5 Bardocz Jenő	j	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
Berente Pál	j	1	2	3	3	3	2	1	1	2	2
Borka Ferenc	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Farkas Benő	j	1	3	4	4	4	3	1	4	m	2
Feszler Lajos	j	1	2	2	1	1	1	1	1	2	
10 Gajtókó István kr. pu.	p	1	1	1	1	1	1	1	2	m	
Gara Zoltán	j	3	3	4	4	4	3	2	3	2	
Gébel Béla	p	1	1	3	2	2	3	1	2	1	2
Gujás János	j	1	1	3	2	3	1	1	2	3	2
Hammersehmid József	p	1	1	2	1	1	2	1	2	2	
15 Harkay Pál	p	1	1	2	2	2	1	1	2	2	1
Hegedüs Béla	j	2	3	4	4	4	3	3	4	2	
Hoffmann Géza	j	2	3	4	3	4	3	1	3	1	
Hollósy Árpád	j	2	3	3	3	3	3	3	3	2	
Joszt Ferenc	sz	1	3	3	3	3	2	3	4	3	
20 Lázár Dezső	j	2	2	3	2	3	3	1	2	2	1
Lett Béla	j	1	1	3	3	2	2	1	2	3	2
Lipóczy Sándor	j	1	2	3	3	3	3	2	3	3	
Müller Kálmán	j	2	3	3	3	3	3	1	4	2	
Nagy Lajos	j	1	2	3	3	3	2	2	3	3	
25 Nagy László	j	2	2	3	3	3	2	2	3	2	2
Pásztor Lajos	p	1	1	2	1	1	1	1	1	1	
Pulay István	j	2	3	4	3	3	2	2	3	2	2
Simon Gyula	j	3	3	4	4	4	3	3	3	3	2
Soboltynszki Emil	j	1	2	3	3	3	2	1	3	3	
30 Stadler Ferenc	j	1	2	3	3	1	2	1	2	m	2
Tóth István Béla	p	1	2	3	2	3	2	1	2	2	
B. Varga Béla	j	1	1	2	2	1	2	2	2	m	2

Kimaradtak: Kerekes János, Posch Ernő, Söröli Pál.

Vizsgálatlan maradt: Eberhardt Lajos, magántanuló.

Hatodik osztály.

Osztályfőnök: Schüssler Albért.

A tanuló neve	Magaviselet	E l ő m e n e t e l									
		Vallás tan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettan	Menyiség tan	Testgyakorlás	Rend. rajz
Bakkay László	p	1	2	2	2	2	1	1	2	2	—
Berente Imre	j	1	3	2	2	2	2	1	3	2	1
Berkes József	j	2	3	3	3	3	3	1	4	fm	1
Daróczi Tibor	j	2	3	3	3	3	1	2	3	2	1
5 Faddi Zsigmond ísm.	j	2	3	3	3	3	1	2	3	3	—
Gerber László	j	2	3	3	3	3	1	2	3	1	—
Hoffmann Ferenc	j	2	3	3	3	3	2	1	3	fm	1
Horváth József kr. pn.	p	1	1	2	2	2	1	2	3	fm	—
Kertész László	j	1	2	3	2	3	2	1	3	1	—
10 Kertész Zoltán	j	2	3	3	3	3	3	3	1	2	—
Kovács Gyula kr. pn.	p	1	1	2	1	1	1	1	2	fm	—
Kovács István kr. pn.	p	1	1	2	1	1	1	1	2	fm	—
Lékó Lajos	j	1	3	2	2	2	1	1	3	1	—
Loszkot Ödön kr. pn.	p	1	1	1	2	2	1	1	1	fm	—
15 Magyar József	j	2	4	3	² 1	3	2	2	3	3	² 2
Máté János	j	1	3	3	2	3	2	2	3	3	1
Papp László kr. pn.	p	1	1	1	1	1	1	1	2	fm	—
Paulovits Ferenc kr. pn.	p	1	1	2	2	2	1	1	1	fm	—
Pásztor János	j	2	3	3	3	3	2	3	2	—	—
20 Pohola József kr. pn.	p	1	1	2	1	2	1	1	2	fm	—
Puchy László	j	1	2	2	3	3	2	1	3	2	2
Ritter Károly	j	1	2	2	2	3	1	1	3	2	—
Schifter Ferenc	j	2	3	3	3	3	2	1	3	2	1
Szakács István kr. pn.	p	1	1	1	1	1	1	1	2	fm	—
25 Szakál János	j	2	4	3	3	3	3	3	3	2	2
Tasi János	j	2	2	3	3	3	3	1	3	3	—
Tihanyi Tibor kr. pn.	p	1	1	1	1	1	1	1	2	fm	—
Torma József kr. pn.	p	1	2	2	1	2	1	2	3	fm	—
Wittmann Ádám kr. pn.	p	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	—
30 Zimay Károly	j	2	2	3	3	2	2	1	1	1	—
Magántanuló:											
Kuczka Kálmán	—	3	3	4	⁴ 1	3	3	3	4	3	² 2

¹Görögp. írod. ²Görögp. rajz.

Összesen . 31.

Hetedik osztály.

Osztályfőnök: Dr. Jakab János.

A tanuló neve	E l ő m e n e t e l											
	Magaviselet	Vallás tan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiség tan	Tes tgyakorlás	Egész ség tan	Rendk. rajz
Bardocz Árpád	j	3	3	3	3	3	3	2	3	2	1	1
Berente József .	j	1	2	3	3	3	2	1	2	2	1	1
Boskó József . .	j	1	3	3	3	3	2	2	2	1	2	1
Dombai Károly . .	j	2	2	3	2	3	1	2	3	2	1	
5 Eröss József kr. pn. .	p	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	
Fekete Gyula . . .	j	3	3	3	3	3	2	3	3	3	1	1
Gyalókay Aladár ref. .	j	1	3	3	3	3	2	3	3	3	1	
Harkay József . . .	j	1	2	3	3	3	2	2	3	3	2	
Höfer Máté kr. pn. .	d	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	
10 Homoki János . . .	j	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	1
Klimes Péter kr. pn. .	p	1	1	1	1	1	1	1	2	fm	1	
Kovács József . . .	j	1	3	3	3	3	2	3	4	3	1	
Kövesi József kr. pn. .	p	1	1	1	1	1	1	1	2	fm	1	
Magyar István kr. on. .	p	1	1	1	1	1	1	1	2	fm	1	
15 Nohár Máté	p	1	1	2	2	2	1	2	3	1	2	
Oláh Imre kr. pn. . .	p	1	1	2	2	1	1	2	2	fm	1	
Oláh Károly	j	1	3	3	3	3	2	3	3	1	2	
Rozsnyai József ism. .	j	3	3	3	2	3	2	3	3	1	2	
Rozsnyai Simon ism. .	j	2	3	3	3	3	2	3	4	3	2	1
20 Somogyi Ferenc . . .	j	3	3	3	2	3	2	3	3	1	3	
Iv. Szabó László	j	2	2	3	2	2	2	2	3	2	1	1
Tauber Zsigmond kr. pn. .	p	1	1	2	2	2	1	2	2	fm	1	
Vámos Kálmán	j	1	2	3	3	2	1	3	3	2	1	1
Zsámboki László . . .	j	1	2	3	2	3	2	3	3	2	1	

Összesen: 24.

Nyolcadik osztály. Osztályfőnök: **Belyis Antal.**

A tanuló neve	E l ő m e n e t e l											
	Magaviselet	Vallás tan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiség tan	Böles, előtan	Testgyakorlás	Rendk. rajz
Bakacsi Imre	j	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2	
Bakkay Endre . . .	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Baraczká István kr. pn.	p	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	
Batka László	j	1	1	1	1	2	1	1	2	1	2	
5 Bense Sándor	p	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1
Binder Hubert	j	1	1	2	1	2	1	2	3	1	1	1
Böles Gyula	j	1	2	2	1	2	2	3	3	1	2	
Dömötör István	j	1	1	2	1	2	1	2	2	2	2	
Erdélyi Ferenc	j	1	2	1	1	2	2	2	3	1	2	
10 Füg Béla kr. pn.	p	1	1	1	1	1	1	2	2	1	fm	
br. Geramb Sándor	j	1	3	3	3	2	2	3	3	1	3	
Horváth Jenő	j	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1
Jeney János kr. pn.	p	1	1	1	1	1	1	1	2	1	fm	
Kenyeres János	j	1	2	3	2	2	1	3	3	3	2	
15 Kiss Jenő kr. pn.	p	1	1	2	2	2	2	2	2	1	fm	
Koncz Mihály	j	1	1	2	2	2	1	2	3	1	3	
Koronezy Rezső kr. pn.	p	1	1	3	2	2	1	2	2	1	fm	
Milhoffer Jenő	j	1	3	3	2 ¹	3	3	3	3	3	2	3 ²
Orbán Nándor	p	1	1	2	1	1	2	1	2	2	1	1
20 Papp Ambrus	j	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2	
Pleininger József . . .	j	1	3	3	3	2	3	3	3	2	1	
Póthóczki Mihály . . .	p	1	1	2	2	2	1	2	3	1	2	
Szimon Béla kr. pn.	p	1	1	2	1	1	1	1	2	1	fm	
Szűts Lajos	j	1	3	3	2 ¹	3	3	3	3	2	3	3 ²
25 Sabin Tóth István	j	1	2	3	2	2	2	3	3	3	1	
Varga Kálmán	j	1	2	3	2	3	3	3	2	3	2	
Magántanuló :												
Mayer Lajos		2	3	2	2	2 ¹	2	3	3	2		

¹ Görögp. írod.² Görögp. rajz.**Összesen : 27.**

XI. Érettségi vizsgálatok.

Az iskolai év folyamán három ízben volt érettségi vizsgálat dr. Acsay István tanker. kir. főigazgató elnöklete alatt, még pedig szeptember, december és június hónapokban.

A május hó 14., 15., 16-án tartott írásbeli vizsgálat tételei:

a) Magyar nyelvből: A természetábrázolás mesterei irodalmunkban. — Jelesen dolgozott: 7, jól: 8, elégségesen: 9, elégtelenül: 2. Összesen: 26.

b) Latin nyelvből: Cornelius Tacitus: Agric. 45–46. c. — Jelesen dolgozott: 8, jól: 6, elégségesen 8, elégtelenül: 4. Összesen: 26.

Latin nyelvből a kiegészítő érettségi vizsgálat tétele: M. T. Cicero: Pro Sestio 67. c.-ből 7 sor és a 68. c. — Eredmény: elégséges.

c) Mennyiségtanból: Algebra. Valaki életét 38. évének kezdetén 12000 P-re biztosította s ezért minden év elején 360 P-t kellett fizetnie. Kevéssel 65. évének kezdete után meghalt. Mennyi volt a bank nyeresége, vagy vesztesége, ha $p = 3\frac{5}{6}\%$?

Geometria: Egy gúla alapja egyenlőoldalú háromszög, melynek oldala = 4 dm. oldaléle pedig 12 dm. Mekkora a gúla felülete és köbtartalma? — Jelesen dolgozott: 4, jól: 8, elégségesen: 12, elégtelenül: 2. Összesen: 26.

A június 1., 2. és 4-én tartott érettségi vizsgálaton:

Jelesen érettek:

Bakkay Endre	Füg Béla kr. pn.
Baraczka István kr. pn.	Horváth Jenő
Batka László	Jeney János

Jól érettek:

Binder Hubert	Konez Mihály
Dömötör István	Koronczy Rudolf kr. pn.
Kenyeres János	Orbán Nándor
Kiss Jenő kr. pn.	Pothóczky Mihály

Szimon Béla kr. pn.

Érettek:

Bakaesi Imre	Mayer Lajos
Bense Sándor	Pleininger József
Böles Gyula	Sahin Tóth István
Erdélyi Ferenc	Varga Kálmán

Az érettségi vizsgálatok eredményének áttekintése az 1927-28 iskolai évben.

A vizsgálatok ideje		A jelentkezők száma	Az írásbelin				A szóbelin				Az érettek közül																											
			megfelelt	ism. vizsgálatra utasított	szabálytalanság miatt visszautasított	végleg elutasított	Szóbelire bocsájtott	jelcsun	jól	elégségesen	jav. vizsg. utasított	ism. vizsg. utasított	végleg elutasított	pályára készült																								
												pap-tanári			papi tanári			jogi orvosi			mérnöki gazdasági			vasúti kalouai			kereskedelmi											
1927. szeptember	pótló teljes	4	4	—	—	4	—	—	1	—	3	—																										
	kiegészítő	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—																										
	javító	13	—	—	—	13	—	11	—	2	—	4			3			1			1			2														
1927. december	pótló teljes	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—																										
	kiegészítő	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—																										
	javító	2	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—			1			—			4																	
1928. június	pótló	26	26	—	—	26	6	9	8	3	—	6			1			2			5			2			3			1			1			1		
	kiegészítő	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—																										
	javító	20	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—																										
		—	—	—	—	19	9	9	1	—	—	—																										

XIII. Statisztikai kimutatás.

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Összesen
	osztály								
I. A tanulók számának alakulása az iskolai év folyamán.									
a) Nyilvános tanulók:									
Felvétetett	64	52	34	39	35	30	24	26	304
Magántanuló lett	--	--	--	1	--	--	--	--	1
Önként kimaradt	13	3	2	1	3	--	--	--	22
Tanács folytán tavozott	--	--	--	--	--	--	--	--	--
Kizáratott	--	--	--	--	--	--	--	--	--
Meghalt	--	--	--	--	--	--	--	--	--
Az összefoglalásokról elmaradt	1	--	--	--	--	--	--	--	1
Az összefoglalásokon résztvevő	50	49	32	37	32	30	24	26	280
b) Magántanulók:									
Felvétetett fiú	1	--	1	--	1	1	--	1	5
Osztályvizsgálatot tett fiú	--	--	--	1	--	1	--	1	3
II. A tanulók megbetegedései, az igazgatói megrovások száma:									
A könnyű megbetegedések száma	100	119	66	90	44	80	24	60	582
A súlyos megbetegedések száma	7	2	--	1	3	4	3	3	23
A fertőző betegségek száma	1	--	1	--	--	--	--	--	2
Az igazgatói megrovások száma	--	--	--	--	2	--	--	2	4
III. Az elbíralt nyilvános és magántanulók megoszlása:									
1. Születési évük szerint:									
1917-ben született	19	--	--	--	--	--	--	--	19
1916-ban	9	19	--	--	--	--	--	--	28
1915-ben	10	16	11	--	--	--	--	--	37
1914-ben	7	8	14	16	--	--	--	--	45
1913-ban	5	5	6	15	13	--	--	--	44
1912-ben	--	1	1	14	10	5	--	--	21
1911-ben	--	--	--	3	15	13	9	--	30
1910-ben	--	--	--	2	3	15	7	8	23
1909-ben	--	--	--	--	1	5	3	7	16
1908-ban	--	--	--	--	--	1	3	7	11
1907-ben	--	--	--	--	--	--	2	3	5
1906-ban	--	--	--	--	--	1	--	2	3
1905-ben	--	--	--	--	--	--	--	--	--
Korábban	--	--	--	--	--	1	--	--	1
2. Vallás szerint:									
Róm. katolikus	49	47	82	36	30	31	23	27	275
Görög katolikus	1	1	--	1	2	--	--	--	5
Református	--	--	--	1	--	--	1	--	2
Unitárius	--	1	--	--	--	--	--	--	1

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Összesen
o s z t á l y.									
3. Anyanyelvük és nyelvvismere- tük szerint:									
Magyar anyanyelvű	50	48	32	38	31	31	24	27	281
Német anyanyelvű	—	1	—	—	1	—	—	—	2
Tót anyanyelvű	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Csak magyarul tudott	49	48	30	36	29	29	23	21	265
Németül is tudott	1	1	1	—	2	2	1	5	13
Tótul is tudott	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Románul is tudott	—	—	1	—	—	—	—	1	2
Angolul is tudott	—	—	—	1	1	—	—	1	3
Horvátul, szerbül, bunyevacul v. sokácul	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Francia	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4. Honosság és a szülők állandó lakhelye szerint:									
Magyar honos	50	47	32	37	32	31	24	27	280
Helybeli	33	35	25	28	12	19	16	11	185
Pestmegyei	11	10	6	5	8	4	2	10	56
Más megyebeli	6	2	1	4	6	8	6	6	39
Cseh—Szlovák uralom alatt	—	1	—	1	—	—	—	—	2
Román uralom alatt	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Jugoszláv uralom alatt	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Oszták uralom alatt	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5. A szülők fogl. szerint:									
Nagybirtokos, nagybérlő	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Középbirtokos és bérlő	4	3	2	2	2	1	1	—	15
Kisbirtokos, kisbérlő	10	10	5	3	4	1	3	3	39
Kisbirtokos-napszámos	—	1	5	5	—	—	—	—	11
Egyéb őstermelő	—	—	—	2	—	—	—	—	2
Gazdasági tisztviselő	2	—	—	—	2	—	—	—	4
Egyéb gazdasági segédszemély	—	—	—	2	—	—	—	—	2
Nagyiparos	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kisiparos	4	2	1	2	3	8	6	2	28
Ipari tisztviselő	1	1	—	—	—	—	—	1	3
Ipari segédszemély	1	1	1	—	—	2	2	—	7
Nagykereskedő	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Kiskereskedő	1	4	3	—	—	—	1	1	10
Kereskedelmi v. közlekedési tisztviselő	1	8	—	—	—	—	—	2	11
Kereskedelmi v. közlekedési s. szem.	7	—	1	—	—	5	2	1	16
Köztisztviselő	2	6	—	2	6	6	2	6	30
Pap, tanár, tanító	5	—	2	2	2	1	1	3	16
Másféle értelmiség	—	1	4	3	3	2	1	1	15
Közhivatalban alkalm. altiszt v. szolgáló	3	1	—	3	—	—	—	1	8
Katonatiszt	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Katonaaltiszt	1	1	1	—	—	—	—	—	3
Napszámos	3	—	—	1	—	—	—	—	4
Tökés, járadékosi háztulajdonos	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Nyugdíjas tisztviselő	—	6	1	4	3	2	2	—	18
Nyugdíjas altiszt	3	—	—	—	2	3	—	—	8
Magánzó	—	2	1	2	—	—	3	5	13
Árvaházi, szeretetházi tanulók	2	2	3	5	3	—	—	1	15
Házi cseléd	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Egyéb ism. foglk.	—	—	1	—	1	—	—	—	2
	50	49	32	38	32	31	24	27	283

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Összesen
	o s z t á l y								
Ismétlő volt	6	5	--	--	--	1	1	--	13
A pörög-pótlót tanulta	--	--	--	--	--	1	--	2	3
6. A tanuló magaviselete és óramulasztása:									
Példás	14	8	6	9	8	12	8	10	75
Jó	36	41	25	28	22	18	16	16	202
Szabályszerű	--	--	1	--	2	--	--	--	3
Egy órát sem mulasztott	11	9	9	9	7	7	7	5	64
Csak igazoltan mulasztott	39	39	22	27	25	23	17	20	212
Igazolatlanul mulasztott	--	1	1	1	--	--	--	1	4
Igazolt órák száma	1398	1277	550	742	699	972	612	938	7188
Igazolatlan órák száma	--	5	5	22	--	--	--	3	35
7. A tanulók előmenetele:									
Jóesrendű	4	5	1	3	5	4	5	4	31
Jórendű	17	7	4	6	4	8	3	12	61
Elégségesrendű	23	21	22	23	14	13	14	10	140
Egyből elégtelen	2	7	1	2	3	5	2	--	22
Kettőből elégtelen	--	5	1	1	1	--	--	--	8
Többől elégtelen	4	4	3	2	5	1	--	--	19
8. Rendkívüli tárgyakat tanultak:									
Egészségtan	--	--	--	--	--	--	24	--	24
Rendkív. rajz	--	--	--	--	16	8	5	5	34
Gyorsírás	--	--	1	10	9	--	1	--	21
Ének	58	49	10	3	18	18	15	14	162

A nyilvános és magántanulók tanulmányi eredményének részletes áttekintése.

Tantárgyak	I.			II.			III.			IV.			V.			VI.			VII.			VIII.			Összesen										
	jeles	jó	elégséges	jeles	jó	elégséges	jeles	jó	elégséges	jeles	jó	elégséges	jeles	jó	elégséges	jeles	jó	elégséges	jeles	jó	elégséges	jeles	jó	elégséges	jeles	jó	elégséges	elégtelen							
			elégtelen			elégtelen			elégtelen			elégtelen			elégtelen			elégtelen			elégtelen			elégtelen			elégtelen								
Vallásan	19	17	13	1	25	15	9	24	6	2	25	9	1	22	7	3	18	12	1	16	3	5	26	1	175	70	37	1							
Magyar nyelv	10	13	23	4	11	11	25	2	6	7	16	3	10	10	17	1	11	11	10	8	6	10	14	6	7	80	71	120	12						
Latin nyelv	6	16	22	6	6	5	24	14	1	5	21	5	3	5	27	3	4	5	16	7	5	11	14	1	5	3	16	7	10	10	37	60	150	36	
Görög nyelv																	6	7	14	5	8	9	12	5	8	11	12	9	4	31	33	41	5		
Görögp. irod. tanulm.																	1	1	1				2						3			1			
Görögp. rajz																	1	1							2				1	3					
Német nyelv					7	12	20	10	2	3	25	2	3	9	24	2	9	3	14	6	6	9	16	6	4	14	7	15	5	40	55	118	20		
Történelem									6	15	8	3	16	12	10	8	10	14	16	8	6	1	10	12	2	13	8	6	69	65	46	4			
Földrajz	16	21	11	2	19	12	17	1	15	12	5		16	16	6													66	61	28	1				
Természetrajz	13	25	12		20	10	19		26	7	5		20	8	4	20	8	3										99	58	43					
Természettan									9	12	11								6	9	9	7	9	11				22	30	31					
Mennyiségtan	7	15	24	4	5	14	27	3	2	11	17	2	3	7	23	5	6	12	10	4	4	7	17	3	2	7	13	2	2	11	14	31	84	145	23
Rajzoló geometria																																			
Rajz	6	26	18		6	23	20		11	17	4		11	18	8	1													34	84	50	1			
Rend. rajz.																	2	14		6	2		8						21	16					
Filozófia																										15	6	6	15	6	6				
Egészségtan																							16	7	1				16	7	1				
Testgyakorlás	13	20	15		11	18	17		8	18	6		10	17	9		7	13	8				5	6	6	6	11	3	67	112	68				
	fm. = 2			fm. = 3					fm. = 2			fm. = 4				fm. = 14				fm. = 7				fm. = 7											

Értesítés az 1928—29. iskolai évre.

A helybeli róm. kath. tanulók beíratása szept. 1. és 3., a vidékieké és a másvallásúaké szept. 4 napján lesz.

Elsősorban helybeli róm. kath., másodsorban vidéki róm. kath. tanulókat veszünk fel: másvallású tanulók csak azon esetben vehetők fel, ha a férőhelyek száma megengedi.

Kérem a t. szülőket, hogy a beíráskor gyermekeikkel együtt jelenjenek meg mind az igazgatónál, mind az osztályfőnöknél.

Az első osztályba iratkozó, vagy a más intézetből jövő tanulók hozzák magukkal születési bizonyítványukat, tanulmányi értesítőjüket és újraoltási bizonyítványukat: az intézet volt növendékei csak tanulmányi értesítőjüket.

Fizetendő díjak:

Felvételi díj	8.— P
Vegyes díjak . .	9.— P
Fenntartási járulék	8.— P
Sportköri díj . .	2:40 P
Kötelező mozi díj . .	2:24 P

Ezen díjak fizetése alól senki sem menthető fel.

Tandíj:

Helybeli róm. kath. tanulóknak évi	40 P
Vidéki „ „	60 P
Más ker. vallású	60 P
Izraelita vallású	80 P

Jóviseletű és előmenetelű tanulók tandíjmentességért folyamodhatnak. Az eljárás a következő: A bélyegmentes folyamodványt a kecskeméti róm. kath. Egyházközséghez kell címezni: csatolni kell hozzá a folyó polgári évről kiállított szegénységi bizonyítványt, az így felszerelt folyamodványt legkésőbb szeptember 15-ig a gimnázium igazgatójának kell átadni. Javítóvizsgálatot tett tanulók nem kapnak tandíjmentességet.

A felmentés csak egy iskolai évre szól. De ha a felmentett tanuló az első félév végén csak egy tantárgyból is elégtelen tanjegyet kap, vagy magárizete szabályszerű, a tandíjmentességet elveszíti és a második félévi tandíjjal meg kell fizetnie.

Azok a tanulók, kik a tanév végén egy tantárgyból kaptak elégtelen tanjegyet és javítani akarnak, aug. 31-én javítóvizsgálatot tehetnek.

Akik két tantárgyból kaptak elégtelen tanjegyet és javítani akarnak, 1-60 P bélyeggel ellátott és a „*Budapestvidéki tankerület kir. főigazgatóságához*” címzett folyamodványait adják be legkésőbb júl. hó 4-ig a gimnázium igazgatójánál. A folyamodványhoz nem kell mellékelni a Tanulmányi Értesítőt, hanem csak az esetleges más okmányokat (pl. orvosi bizonyítványt).

A Középisk. Rendtartás 11. §-a értelmében: „*A 2 tantárgyból bukott tanuló csak rendkívüli esetben kaphat engedélyt a javítóvizsgálatra, ha t. i. a tanítás hosszabb szünetelése (járvány stb.), vagy a tanulóak 1 hónapnál hosszabb ideig tartó betegsége az engedély igazán megokollá teszi.*”

A magán- és tantervkülönbözeti vizsgálat írásbeli része aug. 30-án, szóbeli része 31-én 8 órakor kezdődik. A magánvizsgálatra az engedélyt legkésőbb július 3-ig kell kérni.

A szeptemberi pótló-, javító- és kiegészítő érettségi vizsgálatra a jelentkezés határnapja augusztus 15.

A kecskeméti róm. kath. Egyházközség tápintézetet tart fenn, ahol a tanulóknak havi mérsékelt díjért ebédet, vacsorát és reggelire kenyeret ad, de szállásról kiki maga gondoskodik. A tápintézet ügyeit a kecskeméti róm. kath. egyháztanács tápintézeti bizottsága gondozza. Felvételért legkésőbb aug. hó 15-ig a róm. kath. Egyházközség tanácsához kell fordulni. A felvételt kérő folyamodványhoz csatolni kell a községi elöljáróság bizonyítványát arról, hogy a szülőknak mi a foglalkozása, milyenek a kereseti viszonyai, mekkora területű s művelési ágba tartozó birtokkal rendelkeznek és végül, hogy mekkora összegű adót fizetnek.

Kecskemét, 1928. június 29.

Csász László
h. igazgató.

A fegyelmi szabályok általános intézkedései az intézet növendékeire a szünidőben is kötelezők.

**Tankönyvet az új tankönyvjegyzék megjelenése előtt senki se
vegyen, mert változás lesz, különösen az V. osztálynál!**

Az 1927/28. iskolai évben használt tankönyvek:

I. OSZTÁLY.

Róm. kath. nagyobb katekizmus
 Alszegehy--Sik: Magyar nyelvtan
 I--II.
 Alszegehy--Sik: Magyar olvasó I.
 Pirchala--Esztergomi-Nagy: Latin
 nyelvtan.
 Esztergomi--Nagy: Latin olvasó
 I--II.
 Karl-Varga: Földrajz I. (A mi
 hazánk).
 Karl-Méhes: Kis természetrajz I.
 Süták--Vörös-Hatvani: Számítan
 és geometria elemei I.
 Sik-Schütz: Imádságos könyv.

II. OSZTÁLY.

Róm. kath. nagyobb katekizmus.
 Pokorny: Ó-szövetségi bibliai tört.
 Alszegehy--Sik: Magyar nyelvtan
 I--II.
 Alszegehy--Sik: Magyar olvasó II.
 Pirchala--Esztergomi--Nagy: Latin
 nyelvt.
 Esztergomi Nagy: Latin olvasó
 I--II.
 Bitter--Teveli: Német nyelvkönyv I.
 Karl--Varga: Földrajz II.
 Karl-Méhes: Kis természetrajz II.
 Süták--Vörös: Számítan II.
 Huszka I.: Rajzoló geometria II.
 Sik--Schütz: Imádságos könyv.

III. OSZTÁLY.

Róm. kath. nagyobb katekizmus
 Pokorny: Új szöv. bibliai történetek
 Alszegehy--Sik: Rendszeres magyar
 nyelvtan.
 Alszegehy--Sik: Magyar olvasó III.
 Pirchala--Esztergomi--Nagy: Latin
 nyelvtan.
 Esztergomi--Nagy: Latin olvasó III.

Bitter--Teveli: Német nyelvkönyv II.
 Jászai--Balanyi: Magyarország tört.
 Karl Varga: Földrajz III.
 Nagy J.: Kis fizika.
 Süták--Vörös--Hatvani: Számítan
 és algebra III. oszt.
 Huszka: Rajzoló geometria II.
 Sik--Schütz: Imádságos könyv.

IV. OSZTÁLY.

Róm. kath. nagyobb katekizmus:
 Pokorny: Kath. szertartástan.
 Alszegehy--Sik: Stiliztika.
 Lehr--Arany: Toldi.
 Pirchala--Esztergomi--Nagy: Latin
 nyelvt.
 Fodor--Székely: Liber Sexti III--IV.
 Bitter--Teveli: Német nyelvtan III.
 Miskolczy--Marcell--Szolomájer:
 Egyet tört. I.
 Karl--Varga: Földrajz IV.
 Toborffly Z.: Ásványtan és kémia.
 Süták--Hatvani--Löky: Algebra és
 geometria.
 Sik--Schütz: Imádságos könyv.

V. OSZTÁLY.

Schütz: Kath. hittan.
 Bartha--Prónai: Retorika.
 Pirchala--Esztergomi--Nagy: Latin
 nyelvtan.
 Csengery: Szemelvények Ovidiusból.
 Kapossy: Cic. or. pro. Archia.
 Zsámboky: Cic. de imp. Gn. Pompeii.
 Maywald--Vayer: Görög nyelvtan.
 Maywald--Vayer: Görög olvasó I.
 Miklós-Kaiblinger: Német nyelvk. III.
 Ujházy: Egyetemes történelem I.
 Tökés: Állattan.
 Borosay: Algebra I.
 Löky: Geometria I.
 Sik--Schütz: Imádságos könyv.

VI. OSZTÁLY.

Schütz: Kath. erkölestan.
 Bartha—Prónai: Poetika.
 Pirchala-Esztergomy-Nagy: Latin nyelv.
 Kalmár: Személyenyek Liviusból.
 Wirth: Szemelv. Verg. Aeneiséből.
 Maywald—Vayer: Görög nyelvtan.
 Maywald—Vayer: Görög olvasó II.
 Miklós—Kaiblinger: Német nyelvk.
 III.
 Ujbázy: Egyet. tört. II.
 Sztérynyi: Ásványtan és kémia.
 Borosay: Algebra II.
 Lóky: Geometria I.
 Lutter: Log. táblák.
 Sik—Schütz: Imádságos könyv.

VII. OSZTÁLY.

Schütz: Kath. Egyháztörténelem.
 Prónai—Sik: Magyar irodalomtört.
 Prónai—Sik: Magyar irod. olvasm.
 Szinnyei: A magyar nyelv.
 Pirchala: Latin nyelvtan.
 Hittrich: Sallusii Bell. Jug.
 Wirth: Szemelv. Verg. Aeneiséből.
 Lááng—Szöke: Cicero in Verrem.
 Maywald—Vayer: Görög nyelvtan.
 Csengeri: Homeros Odyssea.
 Geréb I.: Szemelvények Herodotos
 Xenophon és Platonból.
 Miklós—Kaiblinger: Német nyelvk. V.
 Heinrich—Schiller: Wilhelm Tell.
 Ujbázy: Egyetemes történelem III.
 Vörös: Kísérleti természettan.
 Borosay: Algebra II.
 Lóky: Geometria II.

Lutter: Log. táblák.
 Bodor—Gerlóczy: Egészségtan.
 Sik—Schütz: Imádságos könyv.

VIII. OSZTÁLY.

Schütz: Apologetika.
 Prónai—Sik: Magyar irodalomtört.
 Prónai—Sik: Magyar irod. olvasó.
 Wirth: Szemelvények Horatiusból.
 Gyomlai: Tacitus.
 Csengeri: Homeros Ilias.
 Geréb I.: Szemelvények Herodotos
 Xenophon és Platonból.
 Miklós—Kaiblinger: Német nyelvk. V.
 Wéber—Goethe: Hermann és Do-
 rothea.
 Jászai: Magyarország. okny. története.
 Vörös: Kísérleti természettan.
 Borosay: Algebra II.
 Lóky: Geometria II.
 Lutter: Log. táblák.
 Kornis: Pszichológia és logika.
 Sik—Schütz: Imádságos könyv.

SEGÉDKÖNYVEK.

V—III. Wagner—Horváth: Római régiségek.
 III—VIII. Schmidt: Magy.-latin és Lat.-magy. szótár.
 III—VIII. Kelemen: Magy.-német és Német.-magy. szótár.
 V—VIII. Lévy—Vida: Görög-szótár.
 VII—VIII. Elischer—Fröhlich: Szótár Homeroshoz.
 III. és VIII. Kogutoviez: Atlasz a magyar- és vil. tört. tanításához.
 I—IV. Kogutovie: Középk. földr. atl.

